

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Två bilder av läraryrket

– en kvalitativ textanalys av bloggar, insändare och artiklar

Anna Malm och Angélique McCullough

Examensarbete, LAU 690

Handledare: Hans Lindgren

Examinator: Erik Husberg

Rapportnummer: HT12-2480-10

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Abstract

Examensarbete inom Lärarprogrammet LP01

Titel: Två bilder av läraryrket – en kvalitativ studie av bloggar, insändare och artiklar

Författare: Anna Malm och Angélique McCullough

Termin och år: HT2012

Kursansvarig institution: Institutionen för sociologi och arbetsvetenskap: LAU690

Handledare: Hans Lindgren

Examinator: Erik Husberg

Rapportnummer: HT12-2480-10

Nyckelord: Uppfattningar, bilder, läraryrket, status, arbetsvillkor, administrationsbörda, arbetsglädje

Sammanfattning

Syftet med föreliggande uppsats är att få en fördjupad förståelse av synen på läraryrket, både från ett inifrån- och utifrånperspektiv. Vi vill jämföra hur lärare själva ser på sitt yrke och hur allmänheten ser på läraryrket. Frågeställningarna berör vilka bilder av läraryrket som framkommer i materialet hos lärare respektive allmänheten. Hur är läraryrket och hur bör det vara? Dessutom är vi intresserade av vilka skillnader och likheter som framträder vid en jämförelse och vilka konsekvenser kan dessa skillnader eller likheter få för läraren och yrket? Metoden är en kvalitativ textanalys, en diskursanalys av texter från allmänhet och lärare. Texterna har bestått av tidningsartiklar, insändare och bloggar. Resultaten visar att lärare har en mer nyanserad bild av yrket än allmänhetens skribenter. Lärare beskriver det positiva i yrkesutövningen till skillnad från allmänheten. Grupperna var också överens om flera brister i yrket som stor administrationsbörda, låg status, låg lön, oreda i klassrummen m.m. Allmänhet och lärare är överens om att yrkets status bör höjas samt att administrationsbördan borde minskas. Konsekvensen skulle kunna bli att opinionen talar för en bättre utveckling av yrket och att det finns en vilja att hitta bättre lösningar på bl.a. dokumentationshysterin. Vår uppfattning av materialet är att allmänheten inte främst är besvikna på lärarna utan snarare på bl.a. samhället. Det finns en sorg över yrkets nedgång och därför vill allmänheten att lärare ska få stöd. Vi har förstått att det är viktigt att förmedla vardagsglädjen som finns i läraryrket. Lärare och samhället behöver artikulera yrkets profession och få ut det till världen. Det har varit viktigt för oss som blivande lärare att bli medvetna om hur bilderna av läraryrket ser ut för att kunna se förväntningar och stereotyper som finns kring vårt kommande yrke så att de blir lättare att förhålla sig till och kritisera vilket är av vikt för läraryrket.

Förord

Utgångspunkten för studien var att undersöka något som kändes aktuellt, intressant och relevant för oss som blivande lärare. Läraryrket är och har varit ett omdebatterat yrke den senaste tiden vilket gav oss idén att närmare undersöka de olika uppfattningarna som uttalades (i text) i media och jämföra dem med varandra för att se om uppfattningarna skiljde sig mellan de som faktiskt var lärare och de som bara hade åsikter om läraryrket. Med tanke på den stora omfattningen av material blev utmaningen att strukturera, organisera och analysera alla texter. Trots detta var det ett spännande arbete att se bilderna växa fram. Vi träffades ofta genom hela processen vilket ständigt skapade ny energi. Vi använde oss även av Google Drive och Dropbox vilket underlättade för oss att samarbeta och kompensera för när vi inte arbetade tillsammans. Resultaten har varit både intressanta och lärorika för oss samt väckt tankar kring vår kommande yrkesroll och de uppfattningar och förväntningar som finns om läraryrket.

Vi vill tacka vår handledare Hans Lindgren för hans uppmuntrande stöd, intresse och entusiasm för ämnet. Dina kommentarer och hjälp har varit till stor nytta. Ett stort tack till Andreas och Jonas som varit förstående och hjälpsamma i processen. Ett speciellt tack för den fina bilden till framsidan, Andreas!

Slutligen ett stort tack till söta Buffalo för att du tålmodigt väntat när matte varit fast i engagerat skrivande, diskuterande och problemformulerande!

Göteborg den 2 januari 2013
Anna Malm och Angélique McCullough

Innehållsförteckning

1. Inledning	5
1.1. Syfte	7
1.2. Frågeställningar	7
2. Teoretisk anknytning	7
2.1. Yrkesstatusforskning	7
2.2. Läraryrkets uppkomst och förändring	9
3. Metod.....	10
3.1. Val av metod.....	10
3.2. Diskursanalys.....	11
3.3. Process	12
4. Resultat.....	15
4.1. Allmänhetens bild av hur läraryrket <i>är</i>	15
4.2. Allmänhetens bild av hur läraryrket <i>bör</i> vara.....	18
4.3. Lärarnas bild av hur läraryrket <i>är</i>	20
4.4. Lärarnas bild av hur läraryrket <i>bör</i> vara	26
4.5. Sammanfattning – allmänhet och lärare	28
4.5.1. <i>Allmänhetens</i> bild av hur läraryrket är och bör vara.....	28
4.5.2. <i>Lärarnas</i> bild av hur läraryrket är och bör vara.....	29
4.6. Resultatanalys	29
4.6.1. Likheter och skillnader i bilderna av hur läraryrket <i>är</i>	29
4.6.2. Likheter och skillnader i bilderna av hur läraryrket <i>bör</i> vara.....	30
4.6.3. Möjliga konsekvenser för läraryrket	31
5. Slutdiskussion	32
6. Referenser	35

1. Inledning

Vem vill bli lärare när det administrativa arbetet blir tyngre, klasserna blir större, lönen är låg och ingen tackar för att du satt och rättade hela helgen? Lärarlönerna i Sverige är jämförbara med lärarlönerna i Slovenien och fyra av tio svenska lärare funderar därför på att byta jobb (Läraryrket, 2011). Detta sammanvägt med de stora pensionsavgångarna som väntar samt att högrepresterande elever numera väljer bort lärarutbildningen, gör att Sverige står inför en lärarkris. Val av yrke påverkar en stor del av livet: erfarenheter, levnadsvillkor, status samt blir en del av identiteten enligt Sofia Persson (2008). Läraryrket innebär dessutom att utsätta sig själv (sin yrkesroll) för allmänhetens åsikter och tyckande. Allmänheten (se metodavsnittet för definition) har åsikter gällande mycket som innefattar lärares förutsättningar och villkor för yrkets utövande: arbetsuppgifter, ledarstil, semesterperioder, rättigheter och skyldigheter. Att skolan engagerar och river upp känslor är dock inte särskilt överraskande - skoltiden berör alla på ett eller annat sätt. Den präglar eller har präglat oss själva, våra barn och unga, samhället och vår framtid. Därför är det inte enbart lärares angelägenhet att lärare utför ett bra jobb utan hela allmänhetens angelägenhet. Det är också därför lätt att ha en uppfattning om hur lärare är och hur en bra lärare bör vara.

Allmänheten har åsikter om hur skolan borde vara och inte sällan är åsikterna motstridiga. Utbildningsminister Björklund pratar om flumskolan och brist på vuxenauktoritet. Det skrivs artiklar och sänds TV-och radioprogram om slappa lärare, brist på disciplin och stökiga elever som inte når kunskapskraven. Det talas om lärare som en homogen grupp utan att ta hänsyn till att alla lärare har en personlighet och olika attityder vilket avspeglas i deras arbete (Persson, 2008). Läraryrket är minst sagt på tapeten och åsikterna är många men i slutändan är det politiker som bestämmer hur jobbet ska skötas och lärare förväntas rätta in sig i ledet. De ska följa kursplan, läroplan, skollag och hushålla med resurser. Samtidigt ska lärare försöka tillfredsställa sina egna ambitioner och leva upp till förväntningar från både elever och föräldrar (Persson, 2008).

Läraryrket har de senaste åren varit ett omdebatterat yrke och har exponerats frekvent i media. I jämförelse med 80-talet är skillnaden svindlande. Orsakerna till denna ökning är förmodligen flera. Det förändrar dock inte det faktum att det har ökat, vilket borde ha en inverkan på hur vi ser på och uppfattar yrket. Samhällets syn på yrken påverkar i sin tur hur yrkesutövare uppfattar sin självbild enligt Ylva Ulfsson och Marita Flisbäck (2011). I slutet av 80- och i början av 90-talet publiceras nästan ingenting om läraryrket i media men sedan sker en förändring. Den mest drastiska ökningen sker 2010 när antalet texter fördubblas, förmodligen p.g.a. att skolan var en viktig fråga detta valår. I år (2012) har det producerats 1901 texter i relation till läraryrket (Mediearkivet), vilket i sig inte ger en bra uppfattning förrän det jämförs med hur mycket som publicerats tidigare år.¹ För att ge en mer överskådlig bild följer nedan en frekvenstabell (se tabell 1).

¹ Antal träffar i Mediearkivet under 2012 justerades 1 januari 2013.

Tabell 1.

Antal texter med relation till läraryrket publicerade i Mediearkivet mellan åren 1990-2012. Sökord: "Läraryrket" i svensk tryckt press.

År	1990 - 1994	1995 - 1999	2000-2004	2005 - 2009	2010 - 2012
Medelantal	14	159	233	357	1631

Att alltfler människor väljer att yttra sig kring läraryrket i media och att det överhuvudtaget är intressant för tidningar att publicera, grundar sig oftare i kritik mot läraryrket än tillfredsställelse med det svenska utbildningsväsendet. Människor är generellt upprörda och missnöjda med skolans utveckling och tenderar därför att ha åsikter om hur lärare och skolledare bör sköta sina jobb. Vår förförståelse är att åsikterna hos allmänheten bl.a. handlar om behov av hårdare tag och strängare disciplin. Vi vill därför kartlägga de olika bilderna av läraryrket och jämföra den allmänna bilden av läraryrket med lärarnas egen bild av yrket. Det ger oss mer kunskap om hur allmänheten och lärare ser på läraryrket. Vilka skillnader kommer att upptäckas i de olika diskurserna? Vi vill synliggöra de två bilderna och ställa dem mot varandra för att se om det finns skillnader och likheter.² Har allmänheten t.ex. en förenklad syn på läraryrket? I så fall kan det vara bra att uppmärksamma detta och dessutom fördelaktigt för oss som blivande lärare att få fördjupad insyn i hur folk kan komma att se på oss.

Det är viktigt att vara medveten om förväntningarna från allmänheten och kunna se hur allmänhetens bild harmoniserar med vad vi senare kommer att uppleva som lärare. Genom att få fördjupad kunskap i olika sätt att uppfatta läraryrket kan vi få informativt underlag att förhålla oss till i vårt yrke. Vi vill också genom vår studie ge ett bidrag till forskningen kring yrkesuppfattningar genom att teckna två bilder från ett inifrån respektive ett utifrånperspektiv och diskutera hur de förhåller sig till varandra. Studien kan ge mer kunskap kring hur allmänheten ser på just läraryrket och kan hjälpa till att kartlägga hur allmänheten uppfattar att läraryrket är och hur de anser att det bör vara jämfört med hur lärarna uppfattar hur deras yrke är och hur det bör vara. Studien kan dessutom kopplas till den forskning om yrkesuppfattningar som tidigare kommit fram till att yrket har betydelse för självuppfattningen och identiteten hos yrkesutövare (Ulfsson & Eriksson, 2011). Vi kan med vår studie fylla på denna forskning med en mer detaljerad bild av hur just läraryrket uppfattas av både utövare och ickeutövare av yrket och kan föra en diskussion om de möjliga konsekvenserna för läraryrket.

² För att underlätta läsandet och förståelsen kommer *bilder* att användas synonymt med *diskurser* eftersom *bilder* är mer vardagligt och därför lättare att ta till sig i löpande text. För en utförligare diskussion kring diskurser se metoddelen.

1.1. Syfte

Syftet med vår studie är att få en fördjupad förståelse av synen på läraryrket, både från ett inifrån -och utifrånperspektiv, d.v.s. hur lärarna själva ser på sitt yrke och hur allmänheten ser på läraryrket.

1.2. Frågeställningar

1. Vilka av lärarnas bilder av läraryrket, hur det är och hur det bör vara, framkommer i materialet?
2. Vilka av allmänhetens bilder av läraryrket, hur det är och hur det bör vara, framkommer i materialet?
3. Vilka skillnader och likheter framträder vid en jämförelse mellan diskurserna och vilka konsekvenser kan dessa skillnader eller likheter få för läraren och läraryrket?

2. Teoretisk anknytning

2.1. Yrkesstatusforskning

En stor mängd av forskningen kring yrkesuppfattningar återfinns inom statusforskningen, p.g.a. att uppfattningar om yrken innefattar en statusaspekt. Status innebär här en samhällelig värdering av individer eller grupper, status som är knuten till positioner, skilt från individen. Status är anseende, rykte som alltid ställs i relation till någon eller några andra. Forskningen har rangordnat yrken efter statuspoäng och sammanfattningsvis kan sägas att yrkesstatus- och stratifikationsforskning har hävdats att yrkesrangordningar är stabila i tid och rum. Ändå råder det inte full överenskommenhet kring att det skulle finnas en statushierarki oberoende av tid, plats och individ. Därför är det viktigt att fortsätta undersöka yrkesstatus och uppfattningar kring yrken i t.ex. Sverige enligt Ylva Ulfsdotter Eriksson och Lennart G Svensson (2009) vilket vi vill göra genom att undersöka uppfattningar kring läraryrket.

År 2001 genomfördes den första genomgripande svenska yrkesstatusstudien vid Göteborgs universitet och studien lät drygt 1800 personer bedöma 100 yrken. En svensk yrkesrangordning, som stämde väl överens med internationella rangordningar, kunde upprättas. I statusstoppen fanns ambassadör, läkare, domare och i botten diskare, gatuköksbiträde och städerska. Gymnasielärare placerades som nummer 44 och grundskolelärare som nummer 52, alltså i mellanskiktet (Ulfsdotter Eriksson & Flisbäck, 2011). Vår förmåga att bedöma yrken, trots att vi inte känner till dem så väl, förklaras av de kulturella föreställningar vi har om olika yrken. Människor har stereotypa föreställningar om yrken vilket ligger till grund för statusbedömningen. Uppfattningar kring yrken beror inte bara på våra egna direkta erfarenheter utan också på hur yrkesgrupper presenterar sig och presenteras av andra i samhället i t.ex. media och skola (Ulfsdotter Eriksson & Svensson, 2009).

I en intervjustudie av personer med vad som definierats som lågstatusyrken (t.ex. lagerarbetare, sophämtare, serveringspersonal) kommer Ulfsdotter Eriksson & Flisbäck (2011) fram till att yrke är något som de flesta personer i allmänhet aktivt förhåller sig till som en fråga om social identitet. Yrket har betydelse för självuppfattningen och

identitetsprocessen som inbegriper de kunskaper, kompetenser och förmågor som en yrkesutövare har. För att kunna bedöma yrken behövs bildfragment av vad vi tror att vi vet om yrket t.ex. i form av lön, krav på kompetens, utbildning och arbetsvillkor. Anställda inom yrket kan dock ha en annan syn på yrket till grund av den nära kunskap som de har om yrket och utförandet. Författarna visar att yrket kan uppskattas av de yrkesverksamma trots de brister som utövarna själva identifierar (Ulfsdotter Eriksson & Flisbäck, 2011). Här vill vi i likhet med Ulfsdotter Eriksson & Flisbäck (2011) gå till de yrkesverksamma själva (i vårt fall lärare) och studera hur de ser på yrket, vilket vi vill jämföra med allmänna bilder av läraryrket.

Ulfsdotter Eriksson & Flisbäck (2011) skildrar i sin studie hur intervjupersonerna uppfattar att deras yrkesutövande bemöts av omgivningen. Reaktionerna från omgivningen visar på allmänna bilder, uppfattningar och värderingar som finns i samhället om intervjupersonernas yrkesutövande (Ulfsdotter Eriksson & Flisbäck, 2011). Enligt författarna baseras människors åsikter om andra personer och deras yrkesutövande inte alltid på egna erfarenheter utan är många gånger en del av samhällets gemensamma föreställningar som de tagit del av via t.ex. föräldrar, vänner, media eller litteratur. Stabila uppfattningar som inte ändras över tid och är allmänt etablerade är lätta att se som sanna och ifrågasätts inte i någon stor utsträckning. De kan växa till schablonbilder där en eller få egenskaper fokuseras och när de få egenskaperna generaliseras till samtliga individer inom t.ex. ett yrke kallas det stereotyper, stela bilder där förekomst av variation inom gruppen ignoreras (Ulfsdotter Eriksson & Flisbäck, 2011). De bilder som de intervjuade tyckt sig tyda i allmänhetens ögon är av vikt ”eftersom människor i stor utsträckning speglar värdet av eget och andras arbete i hur de tror att det uppfattas av allmänheten” (Ulfsdotter Eriksson & Flisbäck, 2011:156). Därför blir också tolkningen av andras åsikter betydande för att bygga både självbild och en mer precis yrkesidentitet. En god självbild är beroende av andras erkännande och uppfattningen att samhället behöver det vi utträttar. ”Förhållandet gäller alla människor inom alla yrkeskategorier” (Ulfsdotter Eriksson & Flisbäck 2011:156) och därför är detta resultat relevant även för vår undersökning. Det är inte bara människor i de lägst rankade yrkena som kan råka ut för stereotypa beskrivningar av sin yrkesverksamhet där bilden som t.ex. media förmedlar inte stämmer fullt ut (Ulfsdotter Eriksson & Flisbäck, 2011). Detta kan vara intressant för vår undersökning av bl.a. lärarbloggar. Finns det i materialet likheter i hur lärare och t.ex. politiker och media uppfattar yrket eller har lärare en annan bild av sitt arbete och sin vardag?

Författarna kommer även fram till att de intervjuade har olika förhållningssätt till omgivningens bilder och bemötanden. Olika strategier som används för att frambringa värdighet i ett yrke som generellt ses som lågstatusarbete kan vara att identifiera sig, särskilja sig eller inta ambivalens. När den intervjuade identifierar sig med sin yrkesverksamhet pekar den på omgivningens bedömningar som felaktiga eller generaliserande genom att hävda särskild kompetens, individuella insatser eller nödvändigheten i arbetet. En andra position är att mena att visst är arbetet okomplicerat men det är bara ett jobb för stunden eller för att betala räkningarna, utvecklas gör personen på fritiden. Yrkesuppgifterna särskiljs då från identiteten för att personen ska kunna upprätthålla självrespekt i ett lågstatusyrke. Den tredje gruppen intervjuade förhåller sig något ambivalent till yrket och känner både skam och stolthet inför verksamheten. Den intervjuade kan då t.ex. mena att den egna situationen inte är så okvalificerad som yrket uppfattas i allmänhet (Ulfsdotter Eriksson & Flisbäck, 2011). Detta kan också vara av nytta för vår undersökning eftersom vi vill se vilka bilder lärarna uttrycker kring sitt yrke och hur lärarna i sina texter eventuellt förhåller sig till allmänhetens bilder av deras yrke.

I en annan studie av Ylva Ulfsdotter Eriksson (2006) studeras förutom yrkesrangordningar hur genus påverkar yrkesstatus och uppfattningar kring yrken. En av frågeställningarna var om traditionellt manliga eller kvinnliga yrken tillskrivs olika status. Feminiseringstesen, att ett yrke med fler kvinnor får lägre status, kunde inte stödjas fullt ut då yrken som läkare, veterinär, psykolog är exempel på yrken som har feminiserats (andelen kvinnliga utövare har ökat starkt) men de ligger likväl kvar i statusstoppen. Ett resultat stödjer dock feminiseringstesen då andelen kvinnor i ett yrke hade en viss negativ påverkan på yrkesstatusen bland de 50 högst rankade. En hög andel män har alltså en positiv inverkan på status. Inkomst och utbildning har också positiv verkan på status då yrken med lång utbildning och höga inkomster rangordnas högre än yrken med låga eller inga utbildningskrav samt låga inkomster (Ulfsdotter Eriksson, 2006). Det finns dock undantag från denna trend eftersom lång utbildning visat sig inte alltid ge status. I yrkesrangordningens mitt hittades flera utbildningsyrken med hög andel kvinnor som inte tillräknas status. De yrkena har på det hela taget lägre löner i jämförelse med de yrken som rankats högre upp. Att de är kvinnodominerade kan påverka eftersom andelen kvinnor i yrken som sagt hade negativ effekt på relativt högt rankade yrken. Exempel på dessa yrken kunde vara sjuksköterska och gymnasielärare (Ulfsdotter Eriksson, 2006) vilket är något som vi kan använda i vår studie om uppfattningar kring lärare.

2.2. Läraryrkets uppkomst och förändring

Sofia Persson har i sin avhandling studerat läraryrkets uppkomst och förändring och bl.a. kommit fram till att lärarna utifrån personliga egenskaper som reflexivitet och intentionalitet, både kan reproducera samt förändra yrkesrollen. Sociala och kulturella strukturer kring lärarrollen påverkar men determinerar inte lärarna, de kan se annorlunda på sitt yrke än samhället gör (Persson, 2008). Begreppet lärare innebär en speciell roll i den sociala arbetsdelningen och är knuten till vissa nödvändiga relationer, rättigheter, skyldigheter och allmänna förväntningar.

Relationen till eleverna, arbetsgivaren och uppdragsgivarna gör lärarrollen till det den är. Undervisning och elevers lärande är det primära yrkesuppdraget vilket är både mångtydigt och föränderligt. Uppfattningen om i vilken riktning det är önskvärt att lärare ska påverka unga förändras vilket bl.a. beror på styrkeförhållanden mellan olika sociala agenter och idéströmningar i samhället vid olika tidpunkter och platser (Persson, 2008). Här vill vi gå vidare och med vår undersökning bl.a. studera uppfattningar kring hur läraryrket är och ska vara samt om det eventuellt skiljer sig mellan allmänhetens och lärarnas uppfattningar. Tidigare studier på detta område har gjorts ur elevperspektiv där man frågat elever hur de anser att en bra lärare ska vara ur t.ex. ledarperspektiv. En uppsats har också skrivits av Tina Apelman och Elisabeth Friberg (2009) om lärarfackliga medlemstidningars bild av lärares förutsättningar, ansvar och villkor samt om hur "den gode läraren" ska vara. Författarnas syfte var att diskutera föreställningar om "den gode läraren" samt de förutsättningar som krävs för att visionen om densamme ska kunna realiseras. Deras resultat visar bl.a. att "den gode läraren" i artiklarna förefaller ha fått en utökad arbetsbörda, lärarens förutsättningar har ändrats när elever och föräldrar fått mer inflytande och att yrket blivit allt mer komplext (Apelman & Friberg, 2009).

En annan studie som vi använt oss av är Anneline Sander och Thomas Jordans (2011) sammanställning av skrifter från institutionen för arbetsvetenskap om bl.a. vikten av att

artikulera sin yrkesuppfattning till omvärlden och för sig själv. Denna forskning är relevant för vår studie eftersom vi bl.a. studerar lärares artikulering av sin yrkesuppfattning i bl.a. bloggar.

Eftersom det oss veterligen inte har gjorts någon komparativ undersökning av allmänhetens nedskrivna och lärarnas nedskrivna uppfattningar kring läraryrket anser vi att det skulle vara en intressant och betydande studie för att kunna säga något om hur dessa bilder korrelerar och vilka konsekvenserna blir. Med vår textanalys kan vi bidra till forskningen om uppfattningar av läraryrket på ett nytt sätt och jämföra dessa uppfattningar med varandra.

3. Metod

3.1. Val av metod

Vi valde att jämföra *allmänhetens* och *lärares* uppfattningar om läraryrket med hjälp av textanalys. Med allmänheten menar vi föräldrar, politiker och artikelförfattare och med lärare menar vi verksamma lärare och/eller representanter för lärarförbunden samt f.d. lärare. Vi har valt att dela upp allmänhetens och lärarnas bilder i två delar, nämligen deras syn på hur läraryrket *är* och deras syn på hur läraryrket *bör* vara. Valet av *är* och *bör* gjordes för att vi vill beskriva hur allmänheten och lärare ser på dessa aspekter av yrket. Hur uppfattar de yrket och hur anser de att det är? Hur borde det vara? Vi vill studera deras beskrivningar uttryckta i skrift och de kommer tydligt och naturligt fram när skribenterna skriver om hur något är. Att beskriva hur något är kan enligt Marie Demker (1993) kallas att beskriva verklighetsbilden som personen i fråga har kring något, i detta fall läraryrket. Både beskrivande och värderande uppfattningar ingår här. När något beskrivs på ett visst sätt kan det beskrivna anses vara bra eller bristfälligt. Är det beskrivna bristfälligt ligger det nära till hands att även beskriva hur det bör vara. *Är* och *bör* hänger alltså ofta ihop i idéer och beskrivningar.

Tillvägagångssättet är inte självklart. Intervjuer hade kunnat vara en alternativ metod men vi valde textanalys eftersom det i skrift ges mer tid till eftertanke och för att tankarna formuleras utan inflytande av forskaren. Med tanke på att inga textanalyser, med avseende på ämnet, tidigare hade gjorts valde vi denna metod framför enkäter som vi anser skulle ge yttlig information om uppfattningarna och för lite djup eller karaktär. Dessutom är textanalys ett effektivt sätt att få tillgång till många olika människors uppfattningar om läraryrket. Det hade varit mindre sannolikt att få tillgång till högre politikernas uppfattningar om läraryrket via andra metoder. Exempelvis hade det varit svårt att få utbildningsminister Jan Björklunds åsikt via enkät eller intervju. Om inte annat betydligt mer tidskrävande. Metoden blev därför kvalitativ textanalys, en diskursanalys för att mer i detalj kunna beskriva olika uppfattningars karaktär. En text kan bestå av ett kort meddelande eller en hel bok. Det som skiljer dem åt är att de har olika syfte, innehåll och form enligt Göran Bergström och Kristina Boréus (2012). För vår studie valde vi att analysera tidningsartiklar, insändare och bloggar för att på så sätt komma åt texter som representerar allmänhetens och lärares uppfattningar. Materialet hämtades från Mediearkivet och bloggar och fanns därför lättillgängligt via nätet. Det var därför inte besvärligt att hitta texter med relevant innehåll. Det var ett bra sätt att få tillgång till mycket och brett material på kort tid, samtidigt som det var ett bra sätt att få fram kärnan i materialet.

3.2. Diskursanalys

Vi valde att göra en slags diskursanalys av uppfattningar i materialet som enligt Marianne Winther Jørgensen och Louise Phillips (2000) innebär att uppfattningar samlas in och kategoriseras vilka sedan konstruerar bilder av i vårt fall läraryrket. Diskursbegreppet består fullt ut (eller till vis del) av språkanvändning som en del i en social praktik. "Texter kan ses som konkreta manifestationer av diskurser, t.ex. en enskild lärares föreläsning eller vad hon antecknat på tavlan" (Bergström & Boréus 2012:23). Diskurs är ett bestämt sätt att tala om världen och det ger ett bestämt sätt att förstå världen (eller ett utsnitt av den). Vårt talspråk eller sätt att tala är inte neutralt utan det avspeglar vår omvärld, våra identiteter och sociala relationer samt spelar en central roll i skapandet och förändringen av dem. Språkets roll är stor i den sociala konstruktionen av vår värld (Winther Jørgensen & Phillips, 2000). I en diskursanalys krävs en kritisk inställning till självklar kunskap och kunskapen bör inte betraktas som objektiv sanning. Verkligheten finns för oss endast genom våra kategorier och vår kunskap. Våra bilder av världen är inte spegelbilder av verkligheten utan en produkt av våra kategoriseringar av världen. Vi är historiska och kulturella varelser och vår syn på kunskap om verkligheten är alltid kulturellt och historiskt präglad. Uppfattningarna kan förändras över tid och se olika ut i olika kulturer (Winther Jørgensen & Phillips, 2000). Diskursen konstruerar alltså den sociala världen och betydelsen av diskursen kan aldrig läsas fast p.g.a. språkets grundläggande instabilitet. Diskursen omformas hela tiden i kontakt med andra diskurser s.k. diskursiv kamp (Winther Jørgensen & Phillips, 2000).

Diskursanalyser har en vid syn på hur verktygen kan se ut, de varierar, vilket kan leda till sämre intersubjektivitet. Därför är det viktigt att göra processen tillgänglig för alla. Det är nödvändigt att man noga förklarar studiens alla steg så att den senare kan replikeras av andra forskare och att även de ska kunna komma fram till samma resultat (Bergström & Boréus, 2012). Studiens validitet beror på hur väl undersökningen "/.../ faktiskt mäter det som den är avsedd att mäta" (Bergström & Boréus, 2012: 41). I den här typen av textanalys, där vi inte är ute efter att mäta något i den bemärkelsen, blir validitet istället en fråga om hur väl undersökningen svarar på själva forskningsfrågan dvs. huruvida de valda texterna kan förse oss med skribenternas uppfattningar om läraryrket. Vilket de i teorin rimligtvis borde göra eftersom vi valt texter noggrant utifrån våra frågeställningar och syfte. Vi anser därför att operationaliseringen av de teoretiska frågeställningarna till det praktiska materialet är god. I praktiken är det reliabiliteten i studien som kan påverkas. Den förbättras och försämras beroende på hur noggrant studien är utförd och hur väl man eliminerat felkällor. Här ingår även tolkningsaspekten. Textanalyser bygger på tolkning och måste därför motiveras väl (Bergström & Boréus). Vi har därför haft reliabilitetsaspekten i åtanke och varit så systematiska och noggranna i tolkningen som möjligt, även om vi aldrig med säkerhet kan veta vem som skrivit texten. Lärare skulle kunna utge sig för att vara allmänhet och tvärtom.

Uttryck för bestämda åsikter i texterna kan ge tolkningsproblem. Varje läsare närmar sig texten med egen socialt och historiskt betingad förförståelse som aldrig kan trollas bort. Vi kan dock vara medvetna om detta och föra en god argumentation kring hur vi tolkar uppfattningar och varför (Bergström & Boréus, 2012). Den som tolkar måste förutom sin egen förförståelse vara medveten om kontexten som texten skrivs i, vad avsändaren vill säga, hur mottagaren tänktes uppfatta texten samt kulturellt och geografiskt avstånd till texten enligt Peter Esaiasson m.fl. (2012). Vi får till exempel inte låta vår egen förväntan ta överhanden vid tolkning och göra oss mer öppna för vissas åsikter och värdera dem högre än andras. Tolkningsperspektivet i en studie kan också utgå från vad texten betyder för tolkaren eller för en specifik grupp. Varje text är skriven i ett särskilt sammanhang och genom att försöka

återskapa detta kan textens mening lättare klargöras (Winther Jørgensen & Phillips, 2000).

Vår roll som diskursanalytiker är inte att komma ”bakom” diskursen eller att förstå vad människor egentligen menar eller hur verkligheten egentligen är. Det är inte möjligt att nå utanför diskurserna och därför är diskursen i sig det som ska analyseras. Forskaren ska ”arbeta med det som faktiskt har sagts eller skrivits för att undersöka vilka mönster det finns i utsagorna och vilka sociala konsekvenser som olika diskursiva framställningar av verkligheten får” (Winther Jørgensen & Phillips, 2000:28). Det kan göra det svårt att undersöka de diskurser som man själv är nära och har en åsikt om. Den som studerar diskurser bör därför sätta parentes kring sig själv och sin egen ”kunskap” så att egna värderingar inte överskuggar analysen. Som forskare är man ofta själv en del av kulturen som undersöks, vi är t.ex. blivande lärare och måste tänka på att vi har en viss kunskap som kan påverka våra analyser av uppfattningar kring läraryrket. Då forskaren delar många av självklarheterna som finns i materialet, och det är just självklarheterna man är ute efter att avslöja, bör analytikern i möjligaste mån ställa sig främmande inför materialet. Detta eftersom det intressanta är hur vissa utsagor helt ”naturligt” blir accepterade som sanna och andra inte (Winther Jørgensen & Phillips, 2000).

Problemet med vilken roll forskaren spelar vid en diskursanalys är ur filosofiskt perspektiv troligen olösligt då forskaren alltid intar någon position i förhållande till undersökningsområdet och den positionen bestämmer delvis vad hon kan se och vad hon får för resultat. Verkligheten ser alltid annorlunda ut från en annan position. Hur kan man hävda att den egna representationen av världen är bättre än alla möjliga andra representationer? Det är ett inbyggt problem i alla studier men för att forskning är det viktigt att göra alla resultat så transparenta som möjligt för läsaren. Vi kan redogöra för hur vi som skribenter står i förhållande till de undersökta diskurserna och vilka konsekvenser som vårt bidrag till den diskursiva produktionen av omvärlden kan få (Winther Jørgensen & Phillips, 2000).

En noggrann användning av teori och metod legitimerar vetenskapligt producerad kunskap. Genom att se världen genom bestämd teori kan man ställa sig frågande till några av sina självklarheter och ställa andra frågor än man kan göra utifrån sin vardagsförståelse (Winther Jørgensen & Phillips, 2000). Om vi är medvetna om att vi själva är en del av diskurserna kan undersökningen bli bättre.

3.3. Process

Vi valde att söka och kategorisera uttalanden i text i media och på bloggar för att få så många bilder av läraryrket som möjligt. Vi ville ta del av röster som var engagerade och som hade valt att uttrycka sig på egen hand. Tillgång till underlag och innehåll har därför inte varit en svårighet. Utmaningen blev snarare att kunna begränsa materialet. Processen har skrivits ner och artikulerats i form av loggboksanteckningar av tankar och förändringar som skett under arbetets gång. I ett förstadium var vi t.ex. inte säkra på om det skulle finnas tillräckligt med lärarröster och vi hade en idé om att ev. komplettera med lärarintervjuer för att få en tydlig bild av hur lärare såg på sitt yrke. Intervjuer visade sig dock inte vara nödvändiga eftersom vi bl.a. hittade ett stort antal lärarbloggar där lärare uttalade sig om sitt yrke. Under analysen skrev vi fortlöpande ner tankar om bl.a. konsekvenser, likheter och skillnader för att kunna ha dessa till hands vid det fortsatta skrivandet av resultat och slutdiskussion. Till en början var avgränsningen tänkt att gälla endast material från i år (2012) men vi valde att flytta gränsen till 2010 med motiveringen att det fanns intressant material från bloggar som hade sin början

då. Vilket dessbättre råkade sammanfalla med när det började publiceras avsevärt mycket mer om läraryrket i tidningar än det gjorts tidigare. Att förflytta tidsgränsen visade sig dock inte ha påverkat undersökningen nämnvärt eftersom de uttalanden som gjordes då inte skiljde sig från de som görs nu. Åsikterna är desamma.

För att underlätta arbetet, skapade vi, innan inhämtning av material (texter), ett Google Drive-dokument (f.d. Google Docs) d.v.s. ett dokument som vi båda har tillgång till och kan redigera samtidigt. Det är en s.k. *molntjänst* som innebär att funktioner och lagring finns tillgängliga på nätet. Dokumentet förseddes med rubriker för att uppräta struktur och underlätta orienteringen. Programmet är även utrustat med en chatfunktion för att förenkla kommunikationen. Programmet klarar även att ladda upp andra typer av filer men vi valde att istället komplettera med Dropbox som även det är en molntjänst med avgörande fördelar vad gäller lagringsutrymme och kategoriseringsmöjligheter. I dropboxen skapades olika mappar för att sortera och lättare hitta i materialet. Vi letade efter artiklar och insändare i Mediearkivet och efter bloggar med hjälp av Google. Vi markerade de delar i texterna som berörde läraryrket, organisationen eller som var av allmänt intresse, i olika färger. Detta var inte en del i analysarbetet utan ett sätt att få bättre överblick över materialet. Vi samlade in material tills vi upplevde en mättnad d.v.s. när vi inte längre stötte på åsikter som skiljde sig från eller underbyggde materialet vi redan hade. När alla uttalanden enbart var upprepningar av varandra, var insamlingen slutförd. Dokumenten lagrades sedan i dropboxen (i de olika mapparna), både från allmänheten och från lärare, sorterade efter år, nummer, sökord, antal träffar samt länkadress.

Vi sökte inte efter några på förhand bestämda kategorier utan valde textmaterial utifrån relevans (texter som uttryckte åsikter kring läraryrkets vara och/eller bör vara). Den första sökningen i Mediearkivet var; *lärar**; i svensk tryckt press; mellan åren 2010 och 2012.³ Det visade sig under dessa tre år finnas 328 073 lärarrelaterade texter publicerade i Mediearkivet. För att precisera sökningen valde vi att söka efter artiklar (och insändare) vars innehåll berörde *läraryrket*, vilket begränsade antalet till 4745 träffar. De allra flesta texter var (i olika grad) relevanta eftersom de på ett eller annat sätt berörde läraryrket. Andra preciseringar som förekom i sökningarna var; läraryrket kvinnodominerat, flumpedagogik och flumskolan. Dessa variationer var inte heller förbestämda utan uppkom i processen av den anledningen att de förekom i artiklarna (och var alltså inte begrepp vi tillförde). Vi sökte vidare med dem i jakt på fler åsikter när materialet i övrigt kändes mättat. Det visade sig dock inte bidra till ”nya” bilder utan uttryckte ungefär detsamma. När det gäller bloggarna sökte vi på Google (sökord: bloggar lärare) och kom till ett forum med lärarbloggar som även länkade vidare till andra bloggar (<http://www.pedagogstockholm.se/Verktyg/Sociala-medier-pa-natet/Blogga-pa-Pedagog-Stockholm/Larare-som-bloggar/>). Andra sidor som användes är bl.a. bloggportalen knuff.se och larartycket.se. Vi bestämde oss inte för hur många artiklar (o.s.v.) som skulle analyseras från varje kategori, år, politisk färg eller annat. Inte heller att de skulle behöva vara lika många från varje grupp. Det var ingen sådan typ av jämförelse. Vi var inte ute efter kvantifierbara resultat, snarare att finna essensen. Det hade t.ex. varit svårt att tillräckligt noggrant reda ut vilka texter som hade vilken politisk färg p.g.a. att alla författare inte nämner detta i sina alster. Dessutom var detta inte en primär aspekt av vårt syfte.

³ Asterisken används när man söker i databaser då sökordet inte är komplett. T.ex. *lärar** för att få ord som börjar med *lärar-*.

Urvalet påverkar generaliserbarheten i resultatet dvs. beroende på vilka man väljer att studera har man olika stora möjligheter att senare generalisera resultaten. Det är därför viktigt att man kan motivera sina val (Bergström & Boréus, 2012). Kvalitativa studier är generellt mindre generaliserbara än kvantitativa studier p.g.a. tolknings -och urvalsaspekten. Det mest betydande i en kvalitativ forskningstradition är dock inte generaliserbarheten.

Materialet analyserades utan förbestämda kategorier och inleddes med att vi gjorde åsiktskartor över varje text (artikel, blogg, insändare). Texterna talade ett tydligt språk och lämnade litet utrymme för tolkning. Även om våra bilder av världen inte är spegelbilder av verkligheten är mänsklig tolkning överlägsen databaserat termräknande utanför sitt sammanhang: tiden, språket och samhället (Bergström & Boréus, 2012). Kartorna bestod av rubrik och anteckningar (ord och meningar) över uttalanden som uttryckte uppfattningar om hur läraryrket är och/eller hur det bör vara samt vem som författat texten, i vilket forum och nummer (som vi döpt texten till) för att vid behov lättare hitta tillbaka till originaltexten och länkadress. För att ge en mer överskådlig bild placerade kartorna på golvet (figur 1). Allmänhetens röster sorterades för sig och lärarnas för sig. Tre av kartorna plockades bort ur analysen p.g.a. att de diskuterade sådant som främst berörde organisationen, exempelvis betyg i lägre årskurser eller effekterna av kommunaliseringen. Organisationsfrågor valdes bort i texterna p.g.a. avgränsningsskäl men vi är likväl medvetna om att dessa frågor berörs indirekt i uppsatsen. Vi räknade till 21 röster från allmänheten och 32 röster från lärarsidan (det är ingen kvantitativ studie så det ojämna antalet har ingen relevans).

Figur 1. Tankekartor på golvet

Eftersom vi inte eftersträvade ett jämnt antal texter från de olika kategorierna (år, forum, grupp) var en iakttagelse vi gjorde att lärarrösterna var överrepresenterade på bloggar och insändare medan artiklarna oftare representerade allmänheten (i vårt material). En text kunde uttrycka både glädje och frustration över hur läraryrket är och hur det borde vara så för att närmare kunna analysera behövde vi strukturera materialet. Alla uttalanden organiserades därför uppdelat i fyra kategorier: lärare/allmänhet och är/bör. Uppfattningar som upprepades markerades, för att få en bild av hur vanligt förekommande de var. Därefter sammanfördes uppfattningar om läraryrket som var relaterade till varandra, under samma rubrik, t.ex. ”Yrkets status” (låg lön och avprofessionalisering är exempel på begrepp som sorterades under yrkets status). För att göra dessa grupperingar sammanhängande och begripliga gjordes de om till löpande text med hjälp av ursprungskällan (t.ex. artikeln) till vilken vi citerade och refererade, för att tydliggöra bilderna.

För att lättare överblicka likheter och skillnader mellan allmänhetens bilder och lärares bilder, gjordes därefter en sammanfattning av rubrikerna d.v.s. en sammanfattning av sammanfattningarna (vid analysen användes inte enbart dessa). Vad var de överens om? Hur

skiljde sig bilderna åt? Analysen delades upp i två delar; den första är en jämförelse mellan allmänhetens och lärares bilder av hur läraryrket *är*. Den andra analysen är en jämförelse mellan allmänhetens och lärares bilder av hur läraryrket *bör* vara. Vad finns det för skillnader och likheter och vad har dessa för konsekvenser för läraryrket?

4. Resultat

4.1. Allmänhetens bild av hur läraryrket är

Kaos i klassrummen

I Sveriges klassrum råder inte alltid studiero eller arbetsro för elever och lärare. Lotta Edholm, skolborgarråd för Folkpartiet i Stockholm, uttrycker att en förutsättning för lärande är lugn och ro i klassen. ”Det är läraren som leder undervisningen och ansvarar för arbetsron, därför behöver läraren ha den auktoritet och de verktyg som behövs för att upprätthålla studieron” (Edholm, 2012, 25 oktober). Bland allmänhetens uppfattningar återfinns beskrivningar av usel disciplin, lärare som inte kan hålla koll på eleverna i klassrummet och låter eleverna bestämma för mycket. Det finns lärare som vantrivs på grund av de dåliga arbetsvillkoren, deras arbetsmiljö och tillvaro är bedräglig när lugnet inte kan upprätthållas (Stranegård, 2010, 14 augusti). Den beskrivna, urholkade lärarauktoriteten anses vara ett stort problem i Sverige. Misstron mot vuxenauktoriteten i skolan, som gör att lärare kallas mentorer och förväntas handleda forskande barn, bidrar till urgröpningen av lärarrollen (DN, 2011, 6 april). Lärare har dessutom för stora elevgrupper att jobba med och uppfostran och försöken att hålla ordning tar mycket tid för lärarna enligt t.ex. ledarskribenten Anders Rönmark (2012, 14 november). Han menar att två tusen mer i lönekuvertet inte hjälper om lärare fortfarande måste handskas med för stora grupper (Rönmark, 2012, 14 november).

För mycket annat

En tydlig bild av att lärare är överbelastade av arbetsuppgifter framträder hos allmänheten. Skribenten Jan Ertsborn menar att ”lärarna måste få undervisa - inte vara byråkrater. De administrativa uppgifterna har vuxit för mycket och det är hög tid att frigöra svensk lärarkår från en del av dessa uppgifter” (Ertsborn, 2012, 17 november). Lärarna har alldeles för mycket administrativa uppgifter för att kunna hinna med en kvalitativ undervisning och planering. Detta är ett av de stora problemen i skolan idag, vilket enligt flera skribenter också leder till att lärarna drabbas av stressrelaterade problem (Amin m.fl, 2012, 17 oktober). Den enorma arbetsbelastningen och det stora ansvarstagandet uppmärksammas och ses som negativt (Rönmark, 2012, 14 november). Såväl bristande lärarauktoriteten som arbetsbördorna bidrar till en urgröpning av lärarrollen.

Yrkets status

En uppfattning som är frekvent förekommande i artiklar, insändare och bloggar från allmänheten som kommenterar läraryrket är att statusen för yrket är låg jämfört med vad den har varit. Man understryker att yrket förr var ett högstatusyrke i samhället, att man såg upp till lärare och att det var begåvade personer som blev lärare (Höglund, 2010, 14 december). ”Gemene man såg upp till läraren och lärarens position som en av nyckelpersonerna i samhället var ohotad. Så är det inte längre” (Fransson, 2012, 23 mars). Yrket har avprofessionaliserat under åren och att inte få ägna sig i första hand åt sin specifika

arbetsuppgift, att undervisa, påverkar yrket och leder till avprofessionalisering. Enligt en artikel i Göteborgsposten, skriven av nationalekonomiprofessorn Lars Strannegård (2010, 14 augusti), visar forskning att effekterna är negativa på effektivitet och fokus när bördorna blir fler och arbetsspecialiseringen sätts på undantag hos olika yrkesgrupper. Han menar att lärares "tid för planering, genomförande och uppföljning av undervisningen utmanas av kraven att närvara vid lärarlagsmöten, utvecklingssamtal, föräldramöten, strategidiskussioner, marknadsföringsaktiviteter och annat som ligger inom ramen för skolans verksamhet" (Strannegård, 2010, 14 augusti). Lärare ska också bolla alla krav från kommun, stat, skolledning samt motarbeta mobbning och agera marknadsförare och fantasifyllda utvecklare av skolans konkurrensmetoder. När lärare förväntas bidra till alla kringaktiviteter berövas de möjligheten att utöva sin profession. Avprofessionaliseringen leder till minskad attraktivitet för yrket, sämre löneutveckling och lägre status (Strannegård, 2010, 14 augusti).

Lönerna, som är låga och för dåligt spridda, är ett återkommande inslag i allmänhetens beskrivning av hur det är att vara lärare. Det diskuteras i nära relation till den ojämlika könsfördelningen i yrket. I en artikel i Piteå-tidningen beskrivs det på följande sätt: "I takt med att läraryrket kommit att bli alltmer kvinnodominerat har yrkets status sjunkit. Detta har fått till effekt att lärarlönerna halkat efter. Detta är inget unikt för läraryrket. Yrkeskategorier som blivit mer kvinnodominerade halkar efter lönemässigt. Så fungerar nämligen mekanismerna fortfarande i vårt samhälle" (Fransson, 2012, 23 mars). Skribenten kopplar alltså lärarnas låga löner till ett samhällsproblem, nämligen att kvinnodominerade yrken halkar efter i löneutveckling. Lärarlönerna är således en del i ett genusrelaterat problem i samhället. En bloggare menade dock att lärare är ologiska och okunniga som kräver högre lön eftersom de borde förstå att det finns mycket annat som kostar i kommuner (Strömberg, 2012, 27 september), vilket ger ett exempel på en syn på lärare som inte värda mer än vad de redan har.

Dessutom påverkas statusen hos yrket av att många lärare inte är behöriga i sina ämnen eller inte har pedagogisk utbildning.

"Men vi kan inte längre blunda för att allt fler nyblivna lärare saknar den kompetens som krävs för yrket. Det finns tydlig statistik som visar att den kognitiva förmågan, liksom genomsnittligt slutbetyg och ledarförmågor, hos nyblivna lärare har sjunkit markant under den senaste 15-årsperioden" (Eclund m.fl., 2012, 22 oktober).

Obehöriga lärare "kvackar" i de ämnen de egentligen inte är utbildade i och samtidigt har högkompetenta lärare svårt att få fast anställning menar journalisten Zaremba på Dagens Nyheter. Han har bl.a. träffat en lärare med lång erfarenhet och forskarutbildning som drar sig fram på vikariat och visstidstjänster. En lärare med stark ämnesidentitet lär inte gå med på att "kvacka" i allehanda ämnen vilket gör henne olämplig på varannan skola (Zaremba, 2011, 12 april). Den mentalitet som enligt skribenter tyvärr finns i samhället, som säger att vem som helst kan vara lärare, är något som kritiseras i allmänhetens bild av yrket. Lärare kan vara fantastiska men kan också vara okunniga, psykologiska och handfallna som i "Klass 9A" vilket Zaremba menar att han sett när han besökt olika skolor i landet (Zaremba, 2011, 12 april). Kommunerna har dessutom svikit lärarna och deras egenart och rivit integritetsskydd

för lärare vilket påverkar statusen negativt enligt Zaremba (2011, 12 april).

Eftersom det inte satsas på lärare lämnar många yrket, det ses inte som en framtidsbransch. Det blir då inte heller ett förstahandsval för studenter utan ett mindre attraktivt val som studenten väljer om personen inte kommit in där det först var tänkt. Denna syn på läraryrket över lag är en konsekvens av låg status och bidrar till försämrad status (Fransson, 2012, 23 mars).

Många kompetenta lärare därute

I artiklar, insändare och bloggar från allmänheten uttrycks att läraryrket är ett jobb som kräver mycket men det finns många duktiga och kompetenta lärare i skolorna. Det är också ”människor som har en passion för våra ungdomar och deras lärande och utveckling” som blir lärare trots alla negativa sidor av yrket (Fransson, 2012, 23 mars). De bra lärarna kan ta tillvara barnens intresse, entusiasm och nyfikenhet och i undervisningen respektera, förklara och relatera till verkligheten.

Viktigt yrke

Det är visserligen ett lågstatusyrke med många negativa sidor men allmänhetens uppfattningar innehåller också positiva beskrivningar av läraryrket som t.ex. att det är Sveriges viktigaste yrke (Ertsborn, 2012, 17 november). Jan Björklund menar att ”Lärare är skolans viktigaste resurs” (Björklund, 2011, 13 mars). Läraren är den det hänger på för elever och i förlängningen för samhället. Lärarna har dessutom en unik position eftersom yrket är både estetiskt konstnärligt och maktutövande på samma gång. ”Det finns ingen standardlösning på hur man gör begreppet ”tolerans” levande för en grupp elever. Men effekten av lärarens konstantverk på Kalles kunskaper skall samma lärare betygsätta, vilket kan påverka Kalles väg i livet” (Zaremba, 2011, 12 april). Lärare påverkar alltså elevers livsväg och är onekligen viktiga för skolan. Undervisningen som läraren står för är av stor betydelse i allmänhetens beskrivningar kring yrket. Undervisning är det viktigaste verktyget för lärare och mötet mellan elev och lärare i klassrummet är det allra mest avgörande.

Handledaren

Åsikterna kring hur mycket elever ska få arbeta själva med en ”handledande” lärare går isär. Det finns mycket man kan lära utan lärare och med hjälp av varandra samt genom ny teknik (Jensen, 2012, 12 oktober) menar t.ex. en bloggare. I uppfattningarna från allmänheten finner vi också åsikten att lärare i för stor utsträckning lämnar elever därefter och att lär-dig-själv-pedagogik inte fungerar för alla. Att bara dela ut uppgifter och inte undervisa är helt fel tänk (Snorsom JKE, 2011, 15 november). Det är ett svek mot de som har det svårt i skolan att bara låta elever gruppjobba eller göra egna uppgifter (Zaremba, 2011, 12 april). Björklund menar att lärare idag är för mycket av handledare och läraren måste åter in i klassrummet. Pedagogiska trender (som inte utgår ifrån katederundervisning) har drivit bort lärare från undervisning och stora förändringar i skolan får dramatiska effekter på lärare och elever över tid. En förändrad lärarroll fungerar olika bra för olika elever och det blir svårast för de svaga att arbeta utan tillräckligt stöd (Björklund, 2011, 13 mars). Han är inte ensam om dessa åsikter utan bilden av lärare som lämnar ”forskande” elever själva utan aktivt stöd framträder tydligt i allmänhetens beskrivningar av yrket och dess degenerering. I ett exempel ur en ledare i Dagens Nyheter (2011, 6 april) uttrycker författaren att:

”Lärare kallas plötsligt för mentorer och förväntas inte lära ut utan handleda barn som ’forskar’. Här finns nya pedagogiska idéer som har gett läxläsning, katederundervisning och traditionellt dragglande ett dåligt rykte, trots att alla som gått i skolan vet att det krävs en kombination av vuxenstyrd inläring och hårt eget arbete för att tillgodogöra sig nya kunskaper” (DN, 2011, 6 april).

Rubriken lyder ”Den glömda läraren” och det är tydligt att en alltför handledande lärarroll inte är att rekommendera enligt vissa ur allmänheten.

4.2. Allmänhetens bild av hur läraryrket bör vara

Lugn och ro i klassrummen!

Elever och lärare bör få studiero och läraren bör ha auktoritet och verktyg för att upprättålla studieron i klassrummet. Lotta Edholm (FP) menar att det är viktigt att politiker är tydliga med att stödja lärarnas arbete med att upprätthålla auktoriteten i klassrummet eftersom lugn och ro är en förutsättning för lärande (Edholm, 2012, 25 oktober). Genom att få vara och bli respekterad som en vuxenauktoritet i skolan ska både lärare och elever få en bättre arbetsituation. Allmänhetens skribenter sneglar dessutom på den finländska skolan, vilken gör mycket bättre ifrån sig i internationella utvärderingar än den svenska, bl.a. eftersom Finland ”låt lärarna få vara de auktoriteter och experter på att lära ut som de tidigare var i Sverige” (DN, 2011, 6 april). Det finns också mer tillsynes radikala åsikter bland allmänhetens skribenter t.ex. hävdas att Sverige borde ”Ge lärarna rätt till att läxa upp ungarna utan att minsta kritik mot dem räknas som kränkning” (Snorsom JKE, 2011, 15 november).

Högre status för yrket

Uppfattningen om att läraryrket bör ha högre status och högre lön är ständigt återkommande i allmänhetens texter. Lönen är ett hett ämne som frekvent tas upp i artiklar, insändare och bloggar på ett eller annat sätt. Yrket måste återprofessionaliseras, arbetsuppgifter skalas bort och samhällets syn på yrket måste förbättras så att vi kan vända den negativa trenden och ge yrket bättre attraktionskraft. Därtill är det ett betydande samhällsproblem att kvinnoyrken har låg lön och det bör inte vara så men så länge lönen är låg och yrket avprofessionaliserat kommer inte männen tillbaka vilket också är ett problem (Fransson, 2012, 23 mars).

”Världens bästa skola börjar med världens bästa lärare” uttrycker Erik Bengtzboe (2012, 25 oktober) i en artikel i Västerviks-tidningen och anser att lärare måste kunna jämföras lönemässigt och karriärmässigt med andra yrken med samma utbildningslängd. Yrket bör ha tydliga karriärvägar, mer än dagens rektorstjänster. Kring detta förslag finns åsikter om hur lärare ska kunna göra karriär som t.ex. att duktiga lärare ska premieras (Eclund m.fl., 2012, 22 oktober) och ges möjlighet till ämnesfördjupning och forskning samt kompetensutveckling (Amin m.fl, 2012, 17 oktober). Lärare som kan ta tillvaro på ungas nyfikenhet bör lyftas fram (Jensen, 2012, 12 oktober) Karriärmöjligheter är alltså ett återkommande ämne som föreslås som statushöjare i allmänhetens texter.

Låt lärarna undervisa!

Eftersom allmänheten har en bild av att lärarna har för mycket annat att göra än undervisa finns uppfattningen att lärarna bör få chans att vara lärare, inte stödperson och socialarbetare etc. (Jensen, 2012, 12 oktober). De ska få ha tid att vara lärare och bör inte agera psykologer, poliser, föräldrar eller kurator (Bengtboe, 2012, 25 oktober). Deras uppdrag är först och främst undervisning och de bör därför också få ägna sig åt just undervisning och inte organisation (Strannegård, 2010, 14 augusti). Skolan och samhället bör enligt allmänhetens uppfattning i texterna låta lärarna fokusera på att leda elevers lärande, inte dränka dem i andra uppgifter (Fransson, 2012, 23 mars). En åsikt som också kom upp var att curlande föräldrars inflytande bör förbjudas för att förenkla arbetet för lärare (Snorsom JKE, 2011, 15 november).

”Dags för läraren att åter ta plats i skolans kateder”

Björklund anser att lärare måste återta sin plats i klassrummet, vilket för honom innebär att helklassundervisningstiden bör öka. Den handledande läraren ratas och elever bör istället få aktivt lärarstöd, vilket han inte är ensam om att anse (Höglund, 2010, 14 december). ”Den aktiva läraren, har ju i grunden en kompensatorisk roll, att jämna ut skillnader som finns mellan elever med olika förutsättningar” enligt Björklund (2011, 13 mars). Därför är det viktigt att elever inte allt för ofta lämnas ensamma med individuella uppgifter eller grupparbeten där lärarens kompensatoriska förmåga inte kan komma till nytta. Läraren bör undervisa och lära elever i skolan, inte bara dela ut grupparbeten och hela tiden stödja dem och finnas till hands för att se till att kunskapskraven kan uppfyllas (Höglund, 2010, 14 december). Metodvalen i skolan bör lärare, de som faktiskt kan det bäst, göra. Det bör inte alltid eleverna få göra. När Björklund och de som håller med honom skriver om katederundervisning beskrivs det som mer strukturerad undervisning, där läraren instruerar, har genomgång, repeterar, förklarar, problematiserar samt för en aktiv dialog med eleverna (Björklund, 2011, 13 mars). Björklunds uppfattningar är inte allenarådande utan får mothugg men också stöd från vissa skribenter som menar att Sverige inte bör återgå till ”flumskolan” utan lärare och skolor bör göra som utbildningsministern säger (Norrköping-tidningar, 2012, 30 oktober). Andra menar att om Björklund får som han vill får barnen gå i ”mormors skola” vilken vi av goda skäl frångått (Kremer, 2012, 29 oktober).

Stötta lärarna och ge dem utvecklingsmöjligheter

Lärare bör få möjlighet att ta vara på de nya verktygen t.ex. teknik i sin undervisning och i sitt yrke menar Jensen (2012, 12 oktober). Den gamla skolsalsundervisningen bör ifrågasättas och lärare bör få använda sig av nya sätt att engagera eleverna samt utnyttja att lärandet finns runt omkring oss hela tiden (Jensen, 2012, 12 oktober). Får lärarna rätt till dessa tekniker kan eleverna engageras och stimuleras och lära på ett modernt sätt. Fransson (2012, 23 mars) skriver i sin artikel att lärarna bör få tekniska verktyg och tillräckliga resurser om skolan ska fungera.

”En egen arbetsdator är för många lärare en utopi, och de arbetsstationer man har tillgång till är inte alltid de mest moderna. Det är helt enkelt skrämmande att den yrkesgrupp som ska bana väg för morgondagens samhällsbärare inte har tillgång till arbetsverktyg som ligger i frontlinjen” (Fransson, 2012, 23 mars).

Lärarna bör få se att det satsas på verktyg som ligger i frontlinjen av utvecklingen samt få tillräckliga resurser för att kunna möta varje elevs behov (Fransson, 2012, 23 mars).

Förutom ny teknik skriver allmänhetens röster att lärarna bör få tydligare kunskapskrav att utgå ifrån, (Sandberg, 2010, 18 augusti) I svåra situationer och vid bedömningstillfällen bör lärare få ett underbyggt stöd och tydliga råd från Skolverket. Lärare bör kunna känna ökad trygghet i skolan (Sandberg, 2010, 18 augusti) och kunna uppleva stöd och satsningar på personalen (Andersson, 2010, 22 mars). Dessutom är det viktigt att lärare får utveckla sitt arbete genom fortbildning och kompetensutveckling som ger något och som inte läggs på den redan stora arbetsbördan utan ”Tid måste frigöras för kompetensutveckling och kunskapsspridning vilket också måste kunna åtföljas av löneutveckling” (Amin m.fl, 2012, 17 oktober) menar t.ex. miljöpartister i en debattartikel.

Sluta klaga!

Det finns också några röster ur allmänheten som i sina texter uttrycker annat än stöd och medkännande för lärarna. Till exempel uttrycks att kanske borde elever och föräldrar betygsätta lärare och på så sätt kunde goda resultat premieras vilket används och fungerar väl i företagsvärlden så varför inte pröva det i skolan? En skribent menar på sin blogg att kanske borde lärare som inte förstår att annat i kommunen kostar ha lägre lön och sluta klaga? (Strömberg, 2012, 27 september).

4.3. Lärarnas bild av hur läraryrket är

Positivt

”Att lära handlar om glädje. Glädjen att förstå, glädjen att veta, glädjen att blicka framåt. För att vi skall uppleva glädje måste vi må bra, vi måste vara överens, vi måste jobba tillsammans. Glädjen hos eleven och glädjen hos mig när vi nått fram. När vi har förstått” (Bergensträhle, 2012, 13 maj).

Det är en otrolig glädje att vara lärare, att möta engagerade barn, att se poletter trilla ner och läraren har faktiskt roligt på jobbet. Denna bild målas tydligt och återkommande upp av lärarna när de skriver om sitt yrke. Det uppstår mycket roliga och dråpliga situationer med underhållande ungar i skolan (”Teacher”, 2010, 19 april). En annan lärare skriver att ”Betalingen är bländande, oersättlig och unik; att vara omgiven av engagerade barn för en bättre framtid” (Hultman Jakobsson, 2012, 19 maj). Läraryrket är engagerande och ger både elever och lärare kunskapsutveckling och viljan att hela tiden lära sig och söka kunskap är ständigt närvarande (Apoy, 2012, 5 november). Bilden av ett fantastiskt och intressant arbete är tydlig i lärarnas beskrivning. Kärleken till yrket och undervisningen är stark och lärare vurmar för sina ämnen (Fransson, 2012, 20 oktober).

Elevmötet är en stor källa till positiva omdömen om yrket. ”Att känna pulsen av att vara omgiven av 500 tonåringar” (Lindskoug, 2012, 10 maj) är speciellt för lärare. Känslan av att få en grupps odelade uppmärksamhet, att se att elever glömmer att de är i skolan för att de är så upptagna med att utvecklas samt känslan då man lyckas lösa konflikter och alla blir vinnare, är ögonblick som är ovärderliga för läraren (Lindskoug, 2012, 10 maj). Det är elevernas resultat efter hårt slit som ger lycka för lärare och de ljuvliga ungar läraren träffar (Nygårds, 2012, 15 maj). Elever och lärare gör jobbet tillsammans och söker efter delarna och

försöker se helheten. ”Vi ses där varje dag lärare och elever. I tusentals klassrum ses vi med ett mål att gemensamt lära. Tillsammans utforskar vi världen, vi tar reda på, berättar för varandra, samarbetar” (Bergenstråhle, 2012, 13 maj). För läraren är yrket också en positiv och ständig utmaning, att försöka fånga intresset hos eleverna är spännande och givande.

”Det måste hända något i klassrummet som väcker dem. Man får försöka vara den som är roligast för stunden” menar en lärare i en intervju (Fröstberg, 2011, 2 december).

Lärarna uttrycker att yrket dessutom är oförutsägbart och att ingen dag är den andra lik i skolan, vilket gör jobbet intressant och roligt att gå till (Schönberg, 2012, 14 november). Det är också ett föränderligt yrke med många utmaningar, vilket ses som mycket positivt (Fröstberg, 2011, 2 december). Kollegorna är en källa till positiva tankar kring läraryrket. Lärarna uttrycker att de får inspiration av sina egna kollegor samt andra lärare ute i landet (via t.ex. Internet) och detta ger positiva effekter och idérikedom (Lindskoug, 2012, 10 maj). Hängivna, härliga lärare ute på skolorna ger glädje (Nygårds, 2012, 15 maj). ”Det är det kollegiala perspektivet som får mig att utvecklas och drivas framåt i mitt yrke, när det fungerar som bäst” menar en av lärarbloggarna (Hultman Jakobsson, 2012, 19 maj). Även rektorer ger trygghet, tilltro och stöttning många gånger, anser lärarskribenter (Andersson Mägi, 2012, 31 oktober).

Lärarna ser sitt yrke som självständigt. Att kunna planera sin egen arbetsdag och ha frihet under förtroende är bra och praktiskt. Det finns en stor glädje i att planera ett nytt arbetsmoment och få ihop alla trådar och mål (Lindskoug, 2012, 10 maj). Arbetet är fritt och även om det finns mål att uppnå och planer att följa bestämmer lärare och elever hur de ska komma dit (Schönberg, 2012, 14 november). Ibland kan det råda otydlighet om vad undervisningen ska innehålla, men det är ett personligt ansvar att t.ex. uppdatera sig i ämnet och styrdokument.

Sammanfattningsvis är de positiva utlåtandena om läraryrket frekvent förekommande hos lärarskribenterna och uttryck som härligt och fantastiskt jobb, intresse och trygghet dyker upp i beskrivningarna.

Intellektuellt arbete

Det är ett tankekrävande, kognitivt arbete som lärare utför. Det är inte det lättaste att få ihop alla mål med olika metoder, arbetsmoment och skolans vardag. Lärare och numera rektor Johan Kant beskriver det intellektuella yrket:

”Läraren planerar, genomför, bedömer, återkopplar och utvärderar god undervisning som stimulerar elevernas egna tänkande så att de dels får en kognitiv konflikt, dels får lära sig en massa ny kunskap som är förankrad i deras egen erfarenhetsvärld och dels stimulerar tankevaliteterna. En planering som utgår från målen i kursplanen och där de didaktiska frågorna ligger till grund för planeringen. Men vilken person i allmänheten känner till detta?” (Kant, 2012, 12 augusti).

Han menar att läraryrket är ett komplext och komplicerat yrke. Det är därtill många perspektiv som ska bollas och inget får glömmas bort. En lärare ska tänka på elevperspektivet, föräldraperspektivet, det kollegiala perspektivet, det egna tjänstemanna-och anställningsperspektivet. Dessutom ska kollektiv -och individperspektiv hela tiden bollas i klassrummet (Hultman Jakobsson, 2012, 19 maj).

”Som lärare står du varje år, varje termin, varje månad, varje vecka, varje dag, varje timme, varje ögonblick mitt i en perspektivrondell. En perspektivrondell med otaliga utgångar” (Hultman Jakobsson, 2012, 19 maj).

Viktigt yrke

”Jag vet att jobbet är riktigt roligt och att man känner att man betyder något för så många människor” (Kant, 2012, 12 augusti). Lärare är mycket betydelsefulla och viktiga i samhället enligt lärarnas texter. Det betonas att läraryrket är samhällets viktigaste eller ett av samhällets viktigaste yrken eftersom lärare påverkar unga: ”Läkare räddar liv men lärare påverkar resten av en ung människas hela liv” (Kant, 2012, 14 mars). ”Läraren är helt avgörande för att eleverna och barnen ska nå kunskapsmålen” (Bodsunder m.fl, 2012, 16 oktober) och läraren påverkar de unga och därmed samhället. Läraren är den som ordnar i klassrummet och leder eleverna ut i världen. Det blir svårare utan läraren, utan denne kommer vi kanske ingenstans. ”Så viktigt är läraryrket, att utan lärare stannar världen” (Bergenstråhle, 2012, 13 maj). Bilden av att lärarna anser sig ha ett betydande yrke är således tydligt framskriven.

Yrkets status

Läraryrket har för låg lön anser lärare i sina texter. Yrket har hamnat i en rejäl löneutvecklingssvacka (Wahle, 2012, 8 oktober). Det är ett yrke med låg status och avprofessionalisering. Det är inte heller längre attraktivt och många studenter väljer bort yrket och lärare slutar (Wennblom, 2012, 26 oktober).

”Läraryrket attraherar inte längre de skarpaste hjärnorna utan har för många blivit räddningsplankan när de inte kommit in på någon annan utbildning” (Anderberg 2011, 29 juli).

Yrket är kvinnodominerat vilket tyvärr är negativt i statusbemärkelse och det finns inte heller någon tydlig identitet för lärare eftersom den unika lärarkompetensen sällan lyfts fram eller tydligt lärs ut (Kroksmark 2011, 14 december).

Lärarna har blivit bortdribblade av bl.a. Sveriges Kommuner och Landsting, SKL, och försämringen av lärares villkor slår både mot elever och mot lärare (Wahle, 2012, 8 oktober). När yrket väljs bort hamnar statusen i en alltmer nedåtgående kurva och det blir kris i yrket och en insändarskribent menar att lärare kränks med dålig lön och mediabild:

”Slutligen vet jag inget annat land där man kontinuerligt kränker sina lärare. Vi får dagligen höra att vi gör ett dåligt jobb eftersom

tjänstemän, politiker och okunniga förståsigpåare läser statistik och rapporter som fan läser bibeln” (Anderberg 2011, 29 juli).

Hårt slit, många krav

Uppgivenhet och frustration över alla krav som ställs på lärare breder ut sig bland yrkesutövarna (Wahle, 2012, 8 oktober). Det finns en diffus kravbild på lärare som gör många nedstämda och känslan av att yrket saknar uppmuntran och uppskattning växer tydligt fram i materialet.

”Kraven är höga, såväl i form av egen ambition som från elever, föräldrar och samhälle, tempot är högt, arbetsbelastningen stor och bristen på resurser är alarmerande” (Bodsunder m.fl, 2012, 16 oktober).

Vissa skribenter uppmanar till strejk p.g.a. orimliga krav och arbetsbörda men andra menar att det inte är så lätt: ”Som tjänstemän har vi lojalitetskravet att förhålla oss till, vi har inte rätt att strejka och som arbetstagare i behov av lön är utrymmet för protester begränsat – om vi vill fortsätta ge barnen, och framtiden, en chans” (Hultman Jakobsson, 2012, 19 maj). ”Varför vi inte strejkar? Därför att yrket har blivit ett kvinnoyrke, där "duktiga flickor" serverar och tiger med ett leende på läpparna” (“Teacher”, 2010, 19 april). Beskrivningarna av ett ansvarsfullt men otacksamt yrke där läraren saknar möjlighet att påverka sin situation och med varje läroplan får nya krav att förhålla sig till är liknande och återkommande bland lärarnas historier.

Läraryrket innebär psykiska påfrestningar i kombination med brist på återhämtning. (Bodsunder m.fl, 2012, 16 oktober). Enligt TCO:s stressbarometer är läraryrket det mest utsatta och därmed stressigaste yrket. Lärare känner stark psykisk stress och är trötta och stressade (Johansson, 2012, 6 november). Lärarna får jobba mycket utanför arbetstiden (Wennblom, 2012, 26 oktober) och bloggande lärare skriver att de jobbar övertid utan ersättning (Hultman Jakobsson, 2012, 19 maj). Alla sliter och drar i lärare. Yrket är nerkört i botten och lärare får utstå mycket skit.

”Med över 30 elever per klass har jag ständigt ångest över att jag inte hinner ge alla elever tillräckligt med tid till att förklara, diskutera och stötta dem i sitt lärande” (Herlog 2012, 17 november).

Att det ibland kan vara en konfliktfylld vardag i skolan kommer också fram i lärares texter men det är inte det som betonas när lärare beskriver negativa sidor av sitt yrke utan krav, arbetsbörda och tidspress dominerar.

Respekten liten för lärare

I uppfattningarna kring yrket finns åsikten att det idag finns mindre respekt för lärare. Idag inkommer fler anmälningar om hot och våld i skolan än tidigare och vissa hävdar att det är ett farligare yrke idag, att stämningen blivit mer hotfull på skolorna. ”Eleverna kan ge sig på en

lärare på ett helt annat sätt i dag” (Jönsson, 2012, 1 november). Lärare vågar kanske inte anmäla p.g.a. att de själva är rädda för att bli anmälda eller förlora jobbet. Därför finns en rädsla för att sätta ner foten (Jönsson, 2012, 1 november). Det fanns en annan respekt för lärare i samhället tidigare och idag har läraren större klasser att handskas med (Jönsson, 2012, 1 november).

Lärare och skolan tystar idag inte elever med auktoritära, disciplinära, gammaldags metoder vilket är en bra utveckling enligt Johanssons (2012, 8 oktober) insändare i Sydöstran. Lärare har de disciplinära befogenheter som en lärare bör ha i en demokratisk skola. Lärare uttrycker dock att arbetsmiljön inte är den bästa, att stora klasser gör det stökigt och bråkigt på lektionerna och att för mycket tid går åt till att skapa ordning (Högberg, 2012, 15 oktober).

För mycket annat

Lärarnas uppfattningar är tydliga; de vill inte vara byråkrater och pappervändare utan undervisare. Det är alldeles för mycket administrativa kringaktiviteter i yrket som inte har med den direkta undervisningen att göra och dessa uppgifter har bara ökat.

”Ännu mer tid binds upp på administrativt arbete. Något som de flesta lärare inte vill, de vill i stället ägna sig åt att hjälpa eleverna att nå sina mål. I stället för att konkret hjälpa eleverna att nå sina mål, ska lärarna skriva vilka som inte når sina mål och vilka som gör det” (Kant, 2012, 14 mars).

Tyvär blir det förberedelsetid och planeringstid som blir lidande när administrationen måste göras. Diskussioner och bollande med kollegor samt utbytande av tankar blir lidande. Lärarna ser administrationen som en stor del i deras tidspress och arbetsbörda och menar att undervisningen och dess kvalitet kan bli lidande: ”Det är så mycket administration, möten och annat som ska hinnas med och allt tar tid från undervisningen” (Nordqvist 2012, 31 mars). Undervisning tar tid och måste få göra det eftersom det är den specifika verksamheten för lärare. Det enda viktiga är planera, genomföra, utvärdera och återkoppla (Kant, 2012, 21 juni). När klassernas storlek ökar kan även administrationen bli ett stort hot mot varje elevs behov: ”Vi får fler elever i klasserna och uppgiften att individualisera dem klarar vi inte med ökade krav på dokumentation och administration” (Fransson 2012, 20 oktober).

Lärare är också en tusenkonstnär i skolan ”Man är kurator, bibliotekarie och allt möjligt. Det är svårt att hinna med allt och man har många bollar i luften” (Fröstberg, 2011, 2 december). ”Efter alla nerdragningar som gjorts ska lärarna i praktiken även fungera som socialarbetare, kuratorer och psykologer” (Nordqvist 2012, 31 mars). Lärarna får alltså allt mindre tid till att undervisa.

Läraren har kompetensen

Läraren är den som leder i klassrummet och håller ordning (Bergenstråhle, 2012, 13 maj). Lärare är de som vet vad målet är och hur de och eleverna ska nå dit (Frisk, 2010, 13 september). Lärarna har kompetensen att bolla mellan kollektiv och individ (Hultman Jakobsson, 2012, 19 maj). Det finns många lärare som har medfödd fallenhet för yrket och utövar det med stor briljans (Frisk, 2010, 13 september). Det finns många okända hjältar, många skickliga lärare därute. Läraren ser behoven och kan öppna eleverna. De kan prata med

eleverna och lyssna bättre och mer på dem idag än förr (Johansson, 2012, 8 oktober).

Allt är inte lärares fel

Lärare uttrycker i sina uppfattningar att deras yrke har en negativ mediabild, och att det finns en misstro mot lärare;

”Länge har attackerna pågått mot läraryrket i Sverige. Man har målat upp bilden av lata lärare som arbetar för lite och utgångspunkten är att lärare bara arbetar under sin undervisningstid och att övrig tid är improduktiv slötid” (Anderberg 2011, 29 juli).

Detta menar lärarskribenter är tröttsamt att läsa om och verkligheten är ”långt ifrån den skräckbild som målas upp i medierna” (Nygårds 2012, 15 maj). Det är många som har åsikter om läraryrket och i samhället finns stora diskussioner om yrket men det är inte lärares fel att skolan krisar, ”krisen i skolan ligger bortom lärarkåren. Det är inte lärarna som har beslutat om reformer i skolan/.../. Krisen i skolan är alltså inte lärarnas fel, men det är lärarna som får bära hundhuvud över att det inte fungerar i skolan” (Kant, 2012, 14 mars). Lärarna får stundvis också skulden för dåliga betyg vilket inte alltid är endast deras fel (”Teacher”, 2010, 19 april).

För elevernas skull

Elevperspektivet, att kunna se till elevens behov, lärande och utveckling, är viktigt för många lärare enligt bloggaren och läraren Ann Hultman Jakobsson:

”Det är elevperspektivet som får mig att älska mitt arbete! Det är elevperspektivet som sätter mitt lärarhjärta i brand och eleverna som håller lågan vid liv med deras syre när det stundom håller på att kvävas av tjänstemanna-perspektivets otacksamma krav” (Hultman Jakobsson, 2012, 19 maj).

Lärare menar att de står ut med de negativa sidorna av yrket ”för elevernas skull”. De gör alla tidskrävande och stressande uppgifter och kommer tillbaka till jobbet varje dag för eleverna och betalar med egen arbetskraft – för deras skull (Nordqvist, 2012, 31 mars).

Relationer och förväntningar är viktigt

Uppfattningen att relationer är mycket viktigt i skolan är tydligt framskriven hos lärarskribenterna. Mats Öhlin (2010, 6 oktober) menar på sin blogg att det för framgång i skolor behövs ”engagerade vuxna i skolan som skapat förtroendefulla relationer och haft höga förväntningar i kombination med rimliga krav” (Öhlin, 2010, 6 oktober). Det måste skapas goda relationer mellan lärare, elever, hem och skola.

Förväntningar mellan elever och lärare är ömsesidigt, utan det fungerar inte skolan och relationerna i vardagen. ”Mina elever känner att jag har krav och förväntningar. De vet att jag vill deras bästa: De vet att jag vill att de ska åstadkomma något viktigt” (Öhlin, 2010, 6

oktober). Förväntningarna på lärare kan dock också anses stora i relation till den tid lärare har till att t.ex. tala med varandra om insikter, undervisning och problem:

”Självklart bör man kunna förvänta sig att lärare ska kunna läsa och på egen hand reflektera över ny forskning, alternativa undervisningsformer och lärandeteori - men är det inte samtidigt detta som är lärarnas stora problem? Själva ensamheten i tolkningen och bristen på koppling till den egna undervisningen? Och hur ofta hinner vi ifrågasätta oss själva?” (Frisk, 2010, 13 september).

Utbildning, fortbildning

Några skribenter från lärarsidan tar upp fortbildning och utbildning och menar att lärare kan känna sig missnöjda med utbildningen som inte har förberett dem för verklighetens alla krav (Olsson, 2010, 15 augusti). Fortbildningen av lärare håller också låg klass och handlar inte om relevanta saker enligt vissa (Kant, 2012, 14 mars). Visst kompetensutvecklas lärare, men det finns ändå brist på utbildade lärare (Sethson, 2012, 10 oktober), (Nordqvist 2012, 31 mars).

4.4. Lärarnas bild av hur läraryrket bör vara

Låt lärarna undervisa!

Lärarna önskar sig färre administrativa uppgifter och mer undervisning. Denna åsikt är frekvent förekommande i materialet. Lärare bör få mer tid till elevers kunskapsutveckling. En skribent föreslår att det borde införas en elevvårdsenhet efter franskt mönster som specialiserar sig på att ta hand om administreringen av t.ex. elever med sen ankomst. På så sätt kan arbetsbördan minskas för lärare. Uppgifter behöver plockas bort, inte läggas till (Fröstberg, 2011, 2 december), (Olsson, 2010, 15 augusti). Lärarnas åsikter är tydliga kring åsikten att de bör få tid att genomföra ett gott jobb och därför bör ha en rimlig arbetsbörda (Kant, 2012, 21 juni).

”De befogenheter lärarna behöver är dels att få större inflytande över vilka resurser som tillsätts för eleverna och dels att få påverka de administrativa pålagor, som idag alltmer hindrar deras arbete” (Johansson, 2012, 8 oktober).

Lärarna måste alltså få vara med och påverka sin situation och arbetsbörda. Lärare bör få tid till reflektion och mer planeringstid för en bättre undervisning (Frisk, 2010 13 september). Dessutom bör fortbildningen, som tar tid från undervisningen, granskas för att se om den är tillräckligt bra och relevant för att ge lärare något (Kant, 2012, 21 juni).

Lärare måste få vara lärare och kunna ägna sig åt undervisning. Lärare bör inte vara fritidsledare och huvuduppgiften bör inte vara omsorg och barnpassning (Anderberg, 2011, 29 juli).

Högre status för yrket

Lärarnas texter uttrycker att de vill att yrket bör få högre status. Olika metoder för hur det kan gå till diskuteras som t.ex. att det bör införas lektortjänster. Lärare (som visar bra resultat år efter år) bör få högre lön och de bör få vara bättre. Lärare bör kunna prata om detta. Varför inte lägga ner prestigen och hjälpa varandra? Mer ansvar bör också läggas på rektor som kan få bort pedagogiskt oskickliga lärare. Lärare bör få höjd lön och även större löneökning än andra grupper (Kant, 2012, 12 augusti). Även karriärmöjligheterna kan vara ett alternativ: ”Lönen är en del men karriärmöjligheterna är också små. Hittills har det enda sättet att göra karriär på varit att bli rektor. Men det behövs fler alternativ” (Nordqvist, 2012, 31 mars).

Lärare bör fortsätta kämpa för bättre villkor och yrket bör värderas som samhällets viktigaste yrke. Yrket bör återprofessionaliseras och vem som helst ska inte kunna vara vikarie eller lärare (Krokmark, 2011, 14 december). Att vara lärare måste bli attraktivt igen. ”Ska fler vilja bli lärare måste läraryrket uppvärderas” (Johansson, 2012, 6 november). För att det ska ske bör Sverige ha välutbildade lärare och attrahera unga, duktiga till yrket. (Fröstberg, 2011, 2 december)

Få ut det positiva till omvärlden

Vissa lärarskribenter anser att lärare bör få ut det positiva om yrket till världen. En mer nyanserad bild av yrket behövs, t.ex kan den spridas via nätet: ”Låt oss nu hoppas att vi med nätets kraft kan nå ut med allt som är bra med svenska skolan och dess hängivna, härliga lärare” (Nygårds, 2012, 15 maj). Lärarna måste själva beskriva sitt yrke och media bör också kunna fokusera på det som faktiskt fungerar bra i skolan (Lindskoug, 2012, 10 maj).

Finna lärares professionella objekt

Det är något speciellt att vara lärare, en bra lärare kan inte vem som helst vara och detta bör samhället, lärarna och media sprida. ”Bara det faktum att vikarier utan lärarutbildning kan/ har kunnat ersätta utbildade lärare, är en signal till det övriga samhället att: lärare kan ingenting som ingen annan kan. Har vikarien bara lite gymnasiekunskaper i ett ämne då kan man undervisa vilken 13-åring som helst, tycks parollen ha varit” menar Tomas Krokmark (2011, 14 december) på sin blogg. Det unika med lärare är att de bör kunna förstå hur lärande går till och välja didaktik därefter för att möta lärandets villkor. Detta är att finna det professionella objektet, att hitta lärarkompetensen, Det är en särskild kompetens att vara lärare och det bör vara tydligare i Sverige (Krokmark 2011, 14 december).

Samhället måste ta ansvar och betala

Samhället bör ta ansvar och arbetsgivare och huvudmän bör ansvara för att förbättra för lärarna (Bodsunder m.fl, 2012, 16 oktober). Lärare bör utkräva ansvar av bl.a. SKL och samhället bör inse att yrkets status avgör Sveriges framtid (Kant, 2012, 21 juni).

Uppfattningen att samhällets syn på lärare bör vara bättre och att kraftfulla åtgärder bör sättas in är frekvent.

”Bra undervisning kräver duktiga och engagerade lärare men i verkligheten struntar man i att rekryteringen till läraryrket havererat, att en uppgivenhet och frustration breder ut sig bland lärarna. Hur kan man tro att skolan ska bli bra om man inte vill betala för detta?” (Wahle, 2012, 8 oktober).

Fortsätta med bra pedagogik och bli ännu bättre

”Ibland har jag sagt att pedagogikens första princip är att älska! Och jag menar det! Att älska det man ska lära ut. Att älska sina elever”
(Öhlin, 2010, 6 oktober).

En god lärare anpassar arbetssätt efter elevernas förutsättningar och behov. Goda lärare bör alltså fortsätta med bra pedagogik, använda bra metoder samt bli bättre på att svara på ”varför-frågan” - varför ska eleven lära sig detta? (Öhlin, 2010, 6 oktober). Lärare bör också få de resurser som de behöver för att kunna använda bra pedagogik (Johansson, 2012, 8 oktober). För att göra ett bra jobb bör lärare kunna tänka kollektiv och individ, arbeta med glädje, och få teori och praktik att gå ihop på ett bra sätt. (Frisk, 2010, 13 september), (Bergenstråhle, 2012, 13 maj), (Hultman Jakobsson, 2012, 19 maj). Lärare bör även ha förväntningar på eleverna och fortsätta att jobba mycket med förtroende och relationer, Att få elever och föräldrar engagerade är en viktig komponent i yrket. Lärare bör också hjälpa varandra och arbeta tillsammans (Öhlin, 2010, 6 oktober).

Lugn och ro i klassrummen

Lärarskribenterna önskar också lugn och ro i klassrummen och att man bör förebygga hot och våld (Jönsson, 2012, 1 november). Färre elever i klasserna är ett annat önskemål (Fransson, 2012, 20 oktober). Åsikten att hårdare tag inte alltid är lösningen finns hos lärarna men även en önskan om mer ordning och reda i skolan hittades (Johansson, 2012, 8 oktober), (Sethson, 2012, 10 oktober). Arbetsro för lärare (och elever) samt grundläggande respekt i klassrummet är betydande understryker lärare: ”Alla diskussioner om olika pedagogiska metoder blir meningslösa om inte grundläggande respekt för varandra får råda i klassrummet” (Högberg, 2012, 15 oktober).

Ge lärare bättre arbetsvillkor

För att lärare ska må bättre måste den ohälsobomb som hotar att sprängas desarmeras och villkoren måste bli bättre för lärare i deras vardag: ”Lärare måste ha schyssta villkor på arbetet. Dit hör en rimlig arbetsbörda och en möjlighet att ta ut raster och paus i praktiken, inte bara i teorin” (Bodsunder m.fl, 2012, 16 oktober). Uppfattningen att lärare bör få stöd i sin kamp från andra lärare och rektorer samt från samhället finns också i materialet (Johansson 2012, 6 november).

4.5. Sammanfattning – allmänhet och lärare

4.5.1. Allmänhetens bild av hur läraryrket är och bör vara

Det är kaos i klassrummen, menar vissa skribenter ur allmänheten, och lärare har för mycket annat än undervisning att utföra. Administrationsbördan är för stor och urholkar lärares profession. Detta påverkar också yrkets status negativt eftersom yrket avprofessionaliseras när lärare inte får undervisa i den utsträckning de vill. Yrket är idag kvinnodominerat vilket tyvärr, p.g.a. samhällets normer, också drar ner statusen. Det finns många kompetenta lärare och det är ett viktigt yrke för samhället. Lärare är idag för mycket av handledare och pedagogiska trender har gjort att de lämnar elever med egna uppgifter och projekt i för stor

utsträckning vilket påverkar de svagaste eleverna negativt.

Yrket bör utvecklas så att elever och lärare kan få lugn och ro i klassrummen. Lönen och anseendet för lärare bör höjas genom att t.ex. skolan bör låta lärarna undervisa samt åter ta plats i skolans kateder, som en del betonas. Samhället bör stötta lärarna och ge dem ny teknik, tydliga krav och utvecklingsmöjligheter så att yrket kan utvecklas på ett positivt sätt. Åsikten att lärare bör sluta klaga finns också men den är i minoritet.

4.5.2. Lärarnas bild av hur läraryrket är och bör vara

Lärarskribenter menar att det finns mycket positivt med att vara lärare. Det ger glädje, är ett intressant, lärofyllt och roligt yrke men ett krävande intellektuellt arbete. Det är ett mycket viktigt yrke som påverkar unga och samhället. Yrkets status är oförskämt dålig och det är ett hårt slit med många krav. Det kan vara svårt att säga ifrån och råder ibland kaos i klassrummen. Lärare anser sig också ha för mycket att göra utöver undervisningen i form av administration m.m. Lärare är skickliga och leder i klassrummen och samhället bör tänka på att allt inte är lärares fel när utvecklingen inte går som den ska för t.ex. elevers betyg. För lärarskribenter är de negativa sidorna av yrket något som många sväljer för elevernas skull. Relationer och förväntningar är av stor vikt och även en god utbildning och fortbildning behövs för lärare.

Lärare vill få mer tid till att undervisa, reflektera och planera. De önskar högre status för yrket och vill få ut det positiva med yrket till omvärlden. Genom att finna lärares professionella objekt kan det återprofessionaliseras. Samhället bör också ta ansvar för att stötta lärare. Dessutom är det fortsatta arbetet med bra pedagogik och bra metoder viktigt. Lärare vill ha lugn och ro i klassrummen, och hjälp till bättre arbetsvillkor.

4.6. Resultatanalys

4.6.1. Likheter och skillnader i bilderna av hur läraryrket är

Både lärare och allmänhetens skribenter är överens om att det i dagens skola är för stökigt i klassrummen ute i Sverige. Det talas t.o.m. om kaos i klassrummen både i allmänhetens och lärarnas bilder. Det råder inte tillräcklig arbetsro för varken elever eller lärare. Respekten har minskat för lärare som en vuxenauktoritet och att vara lärare har blivit farligare. Elever och föräldrar har fått mer att säga till om vilket påverkar och utmanar lärarens roll som ledare. Det betonas starkt från allmänheten och lärarnas håll att lärarna inte tillåts lägga tillräckligt mycket tid och ork på undervisningen p.g.a. allt det andra som måste göras och som hela tiden ökar i omfattning. Administrationen av individuella utvecklingsplaner, åtgärdsprogram, bidragssökande, närvarokontroll m.m. tar tid och tynger lärarna med krav. I kombination med stora klasser blir kraven övermäktiga och påverkar lärares kapacitet samt försämrar kvaliteten på undervisningen.

Uppfattningen att yrkets status är för låg är allmänhetens skribenter och lärarskribenter rungande överens om. Lärarna har en för låg lön och yrket har gått från högstatusyrke till lågstatusyrke. Det har blivit ett andrahandsalternativ som väljs när studenter t.ex. inte kommit in på den utbildning de egentligen ville ha. Många lärare lämnar yrket och känner att de inte

uppskattas. Uppfattningarna kring att yrkeskåren avprofessionaliserats och blivit svikna av samhället genom för dåliga arbetsvillkor och löneutveckling, återfinns hos både lärare och allmänhet. Lärare och allmänhetens skribenter påpekar också att det är ett kvinnodominerat yrke vilket bidragit till lägre status. Karriärsvägarna beskrivs som få men det är allmänheten som tydligare än lärarna betonar detta som ett problem för yrkets status.

I Sverige finns många kompetenta lärare som skickligt gör sitt jobb och betyder väldigt mycket för sina elever och deras framtid. Lärare och allmänhet beskriver att lärare är ett mycket viktigt yrke i samhället som påverkar unga och vår framtid. Lärare betonar även att det är ett komplicerat, komplext och mycket krävande intellektuellt arbete. Lärare tenderar att lyfta fram lärares specifika kompetenser och skicklighet mer än allmänheten gör.

I allmänhetens uppfattningar kring hur läraryrket är finns åsikten att lärare idag är för mycket av handledare till elever. I flera fall lämnas bara egna uppgifter eller grupparbeten ut och sedan lämnas elever själva. Läraren blir frånvarande medan de unga ska forska på egen hand vilket slår mot de svagaste i klasserna. Lärarskribenterna tar i vårt material inte upp denna handledarroll utan beskriver att läraren är den som har kompetens att leda i klassrummet. De ser sig inte som endast handledare.

En stor skillnad mellan lärares och allmänhetens beskrivning är att lärare uttalar sig om det positiva med yrket, t.ex. glädjen i vardagen, entusiasmen, engagemanget och de härliga ungarna och kollegorna som ger en varm känsla. Läraren står ut med alla negativa sidorna av yrket för elevernas skull. De skriver också om förväntningar och relationer elever och lärare emellan. Det viktiga är relationen läraren får med eleven och att den får veta att de vuxna i skolan har förväntningar och tror på de unga. Lärares bild av yrket är mer nyanserad än allmänhetens eftersom allmänheten inte är lärare och därför inte vet hur arbetslivet i skolan ser ut. Lärare talar även om ansvarskänslan och frustrationen över att bli beskyllda för Sveriges låga resultat i internationella studier. Allt kan inte skyllas på lärarna, vilket även allmänheten antyder.

4.6.2. Likheter och skillnader i bilderna av hur läraryrket bör vara

Högst upp på "önskelistan" för hur det bör vara att vara lärare står lugn och ro i klassrummen, mer tid för undervisning och högre status och lön. Dessa uppfattningar är överensstämmande hos båda grupperna. Grupperna är i stort sett även överens om att samhället måste ta ansvar och betala för att läraryrket och dess arbetsvillkor ska kunna förbättras. Lärare behöver stöttning, ny teknik och utvecklingsmöjligheter. De behöver också, betonar främst allmänheten, få rätt att styra i klassrummet, att säga till elever utan att vara rädd för anmälningar om kränkning etc.

Yrket måste återprofessionaliseras och få tillbaka sitt anseende i samhället. Det är för lärarskribenter också viktigt att finna det professionella objektet, det som utmärker yrket och gör det speciellt. Professionen, de speciella egenskaperna, måste även ut till omvärlden och samhället. Vem som helst ska inte kunna vara lärare eller vikarie utan man vill att läraryrket ska kunna ses som något som behöver profession för att det ska kunna utföras på ett bra sätt. Endast ytterst få av allmänhetens skribenter menar att lärare borde sluta klaga och måste förstå att samhället har mycket annat att betala och sköta om. Bilden av att allmänheten vill stötta och återprofessionalisera lärarkåren är istället påtaglig.

Något som skiljer bör-bilderna åt är att det endast hos lärarskribenter uttrycks som viktigt att lärare får ut det positiva till omvärlden, att kåren artikulerar sina erfarenheter om allt det goda som sker i skolan, genom t.ex. sociala medier på nätet.

4.6.3. Möjliga konsekvenser för läraryrket

Allmänhet och lärare är överens om att yrkets status och lön bör höjas samt att administrationsbördan borde minskas. Konsekvensen skulle kunna bli att opinionen talar för en bättre utveckling av läraryrket och att det finns en stor vilja att hitta bättre lösningar på bl.a. dokumentationshysterin. Mycket har också gjorts i den riktningen t.ex. har riksdagen infört ny lärarlegitimation, lärarlyft och ny lärarutbildning etc. vilket tyder på att yrket ses som viktigt och värt att satsa på. Vår studie visar att det finns stöd hos allmänhetens skribenter för vidare professionalisering hos lärarkåren. Vår uppfattning av materialet är att allmänheten inte främst är besvikna på lärarna utan snarare på samhället, skolan och politiker. Det finns en gemensam sorg över yrkets nedgång och dåliga position. Därför vill allmänheten att lärare ska få stöd, utvecklingsmöjligheter och bättre arbetsvillkor.

För lärarskribenterna är relationen och förväntningar mellan elev och lärare det viktigaste verktyget, detta kommer dock inte fram lika tydligt hos allmänhetens skribenter, som mer betonar disciplin som verktyg i klassrummet. Vad händer om lärare skulle anamma ett striktare auktoritetstänk? Är disciplinåtgärder lösningen på skolans problem? Vad får det för konsekvenser för relationen mellan lärare och elev? Dessa frågor får vi anledning att återkomma till i slutdiskussionen.

Utifrån materialet får vi uppfattningen att allmänhetens skribenter har en, i vissa hänseenden, förenklad bild av läraryrket. De skriver inte uttryckligen om vilket intellektuellt krävande arbete det är. Vissa menar att hårdare tag och mer disciplin från lärarens sida ger bättre ordning i klassrummen vilket är en förutsättning för lärande. Att arbetsro behövs för lärandets skull är lärare och allmänhet överens om men istället för att presentera hårdare tag och mer katederundervisning som lösning betonar lärare istället användning av olika metoder, anpassning till eleverna samt bra pedagogik. Lärarskribenter betonar dessutom relationen med eleverna som viktig för att hålla en god ordning i klassen. Lärare och allmänhet har alltså olika visioner om hur lärare borde hålla ordning i klassen och skapa arbetsro.

Lärarna anser att det är viktigt att artikulera det positiva om läraryrket till omvärlden för att nyansera allmänhetens bild av yrket. Den inomprofessionella yrkeserfarenheten ger en annan mer nyanserad bild av yrket. Vi har genom vår studie förstått att det är av betydelse att som lärare förmedla de givande och glädjande aspekterna av yrket för att nyansera bilden och upplysa världen utanför skolan om att t.ex. mediebilder kan beskriva verkligheten ur ett ensidigt utanförperspektiv. Artikulationen kring yrket är dessutom viktig för fortsatt professionalisering. Det vi bl.a. lärt oss genom uppsatsen är att spridningen av det positiva är en del i professionaliseringsprocessen och har en betydelse för självbilden för oss som lärare (Ulfsdotter Eriksson & Flisbäck, 2011).

5. Slutdiskussion

Vi ville jämföra två bilder - allmänhet och lärare och se hur lika eller olika uppfattningarna var kring läraryrket. Vi kan konstatera att det fanns både likheter och skillnader. I vår förförståelse ingick att åsikterna hos allmänheten skulle komma att handla om strängare tag och hårdare disciplin. Detta tänk visade sig också finnas men det var inte lika framträdande som väntat. Det är svårt att veta om effekten av proffstyckare (som journalister och Jan Björklund bl.a.) påverkar lärare i sitt yrkesutövande och självbild eller om det försämrar skolan på sikt. Det är dessutom problematiskt att veta om lärare påverkats i sina uppfattningar av allmänhetens opinion. Eventuellt är det något att undersöka i vidare studier. Vi hade inte heller förväntat oss ett så starkt stöd för lärare som vi hittade i allmänhetens beskrivningar. Vår förförståelse kan ha påverkats dels av att media på grund av försäljningsargument oftare skriver tråkigheter än framgångssagor och dels för att det också är lättare att ta till sig och komma ihåg de dåliga nyheterna. Åtminstone är det en rimlig hypotes. Vi funderade också kring i vilken utsträckning den professionella yrkeserfarenheten, som lärare har, skulle komma att finnas hos allmänhetens skribenter. Vad gäller yrkets status, lön, feminisering, administration, arbetsro och samhällets ansvar stämmer bilderna överens. Vi märker att allmänheten har tagit till sig problemen med lärares arbetssituation men allmänheten uttrycker inte åsikter kring utvecklingsarbetet, vardagsglädjen, den kollegiala samhörigheten och den intellektuella utmaningen. Allmänhetens skribenter (de flesta) reducerar inte yrket utan ser det som ett viktigt arbete som har rätt till stöd av samhället. Allmänhetens och lärares bilder av läraryrket skiljer sig egentligen mest på det uppenbara d.v.s. att lärares bild av yrket är mer nyanserad än allmänhetens av de enkla skälen att allmänheten inte är lärare. De arbetar inte i skolan och därför delar de inte heller samma erfarenheter. Trots detta tenderar allmänheten ändå att stå på lärares sida och riktar sitt missnöje mot politiker, skolan och samhället. Vi hoppas att denna åsiktstrend hos allmänheten och lärare visar sig påverka läraryrkets status och arbetsvillkor på ett positivt sätt.

I och med kommunaliseringen har lärarna fått alltmer diversifierade villkor och yrket har blivit avprofessionaliserat vilket har lett till mer debatt om läraryrket. Decentraliseringen ökade också lärares beroende av skolans ledning. Krav och förväntningar ställdes på lärare och fick dem att förändra sin yrkesroll mot ett mer handledande förhållningssätt, mer kollegialt samarbete och ökad flexibilitet och tillgänglighet. Den individuella lönesättningen användes som morot för att öka lärares följsamhet vilket kan ha bidragit till splittring inom lärarkåren (Persson, 2008). Det har även skett en feminisering av yrket som påverkat statusen negativt. Familjen har fått en reducerad uppfostrande roll och funktion vilket har gjort att skolan som företeelse fått ökat ansvar i dessa frågor. Det vi ser i allmänhetens och lärares bilder är symtom på denna samhällsutveckling. Skribenterna reagerar på yrkets utsatta position och utveckling.

Vi ville genom vår studie ge ett bidrag till forskningen kring yrkesuppfattningar genom att teckna två bilder från ett inifrån respektive utifrånperspektiv samt diskutera hur de förhåller sig till varandra. Ulfsson och Flisbäck (2011) har undersökt lågstatusyrken (sophämtare, vårdbiträden, servitriser m.m.) men vi har istället fokuserat på lärare. Vi kan visa på hur allmänhetens och lärares åsikter kring yrket kan skilja sig åt. Allmänhetens beskrivning av lärares vardag är av naturliga skäl inte lika nyanserad som yrkesutövarnas och vi har i materialet sett att lärare inte behöver känna igen sig i den bild media eller allmänheten beskriver. Visst påverkas självbilden av hur lärare tror att deras yrke och yrkesutövning uppfattas av allmänheten men det är inte alltid det mest avgörande för bilden av sitt eget yrke. Yrkesutövarna kan ha en annan självbild vilket även intervjupersoner med lågstatusarbeten i

Ulfsson och Flisbäck studie till viss del hade (Ulfsson & Flisbäck, 2011). Vi har alltså i likhet med Ulfsson och Flisbäck (2011) hittat tecken på att yrkesutövarna kan ha en positiv bild av sitt yrke trots de brister som både lärare och allmänheten artikulerar. Även Persson (2008) diskuterar hur sociala och kulturella strukturer kring lärarrollen påverkar men inte determinerar hur lärarna ser på sitt yrke.

Eftersom allmänhetens skribenter visar att de vill stärka yrkesstatusen och yrkesstoltheten kan förhoppningsvis opinionen få samhället att satsa på lärare. Dilemmat blir enligt Persson (2008) huruvida yrkeskåren ska framhäva de problem och brister som finns i verksamheten och på så vis bilda opinion för behovet av mer resurser, eller om de istället ska framhäva de positiva aspekterna vilket kan bidra till att höja yrkets status och attraktion. Risken med att ensidigt påtala problem är att lärare riskerar att bli en kår att tycka synd om vilket kan påverka yrkesstoltheten och arbetsglädjen negativt (Persson, 2008). Vi har genom uppsatsarbetet, som vi tidigare nämnt, förstått att det är viktigt att förmedla vardagsglädjen och allt annat positivt som finns i skolan och läraryrket. Den mer nyanserade bilden måste ut till allmänheten och det är lärare som kan förmedla denna. Detta utesluter dock inte att lärare ska kunna förmedla de brister yrket har. Lärare och samhället behöver finna yrkets profession, det som gör lärarrollen speciell, och få ut det till världen. Det är alltså av betydelse att finna ”yrkets essens” och att sprida detta vidare (Jordan & Sander, 2011).

Artikulationen av det positiva är en del i professionaliseringsprocessen och har en betydelse för självbilden för oss som lärare (Ulfsson, Eriksson & Flisbäck, 2011). Vi har också under arbetes gång kontinuerligt skrivit ner våra frågor och tankar och diskuterat dem med varandra. Därmed har vi förstått att denna metod, att skriva ner egna funderingar och sedan artikulera dem med andra, är viktig i läraryrket. Det har dessutom varit viktigt för oss som blivande lärare att se hur bilderna av läraryrket ser ut för att bli medvetna om förväntningar och stereotyper som finns kring vårt kommande yrke så att vi kan förhålla oss till och kritisera dessa (Jordan & Sander, 2011).

För lärarna är relationen och mötet med eleverna det viktiga verktyget i klassrummet medan skribenter ur allmänheten skriver mer om disciplin och det finns även röster som menar att lärare ska ha ”rätt att läxa upp ungarna”. Det kan vara problematiskt om lärarna skulle ta till sig detta tänk eftersom relationen skulle kunna bli lidande och lärarnas skulle kanske förlora förtroende genom att vara mer auktoritära. Det har dock inte visat sig i materialet att lärare är särskilt intresserade av mer auktoritära metoder.

Det visar sig att karriärsvägar betonas mer av allmänhetens skribenter än av lärarskribenter. Kanske är lärare inte i första hand så intresserade av karriärsvägar. De betonar istället att de vill få chans att undervisa, reflektera och planera och på det sättet återprofessionalisera yrket. Lärarna vill kanske inte i första hand nå högre poster för att öka statusen utan ser andra vägar.

Vi anser att syftet har uppnåtts, vi har fått en fördjupad förståelse för olika sätt att se på yrket men vår studie fångar bara de som verkligen skrivit vad de anser, inte alla andra som kan ha andra åsikter men inte publicerat dem. T.ex. har lärare som inte bloggar kanske andra uppfattningar kring yrket som vi inte kommit åt. Detta kan bl.a. spela roll om vi ser till frågan som allmänheten tar upp om att lärare fått en handledarroll. Lärarskribenterna skriver inte att de handleder men det kan bero på att vi inte fångat de lärare som ser sig som handledare eftersom de kanske inte bloggar om detta.

För att sammanfatta har studien varit givande och vi har upplevt både förtvivlan och positiv förväntan inför vårt yrkesverksamma liv som lärare. Vi har tagit intryck av bilderna av

läraryrket och det har varit både lärorikt och intressant att sätta sig in i skolans och lärares vardag. Studien har givit oss olika bilder av vad vi kan förvänta oss av läraryrket och varit nyttig och relevant för två blivande lärare men kan också vara intressant för redan yrkesverksamma lärare.

6. Referenser

Litteratur

- Apelman, T, Friberg, E. (2009) ”Den gode lärarens” förutsättningar och ansvar - En studie om de lärarfackliga medlemstidningarnas bild av lärares förutsättningar, villkor och ansvar. (Examensarbete inom lärarutbildningen). Göteborg: Sociologiska institutionen, Göteborgs universitet.
- Bergström, G. & Boréus, K. (red:er.). (2012). *Textens mening och makt - metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Lund: Studentlitteratur.
- Demker, M. (1993). *I nationens intresse: gaullismens partiideologi 1947-1990*. Stockholm: Nerenius & Santéru
- Persson, S. (2008). *Lärarkets uppkomst och förändring: en sociologisk studie av lärares villkor, organisering och yrkesprojekt inom den grundläggande utbildningen i Sverige ca. 1800-2000*. Göteborg: Department of Sociology, University of Gothenburg.
- Sander, A. & Jordan, T. (2011). *Fanzingo – entreprenör i samhällsförändringsarbete. Från krigare till barnmorska*. Göteborg: Institutionen för arbetsvetenskap nr 11.
- Ulfsdotter Eriksson, Y. (2006). *Yrke, status och genus En sociologisk studie om yrken på en segregerad arbetsmarknad*. Göteborg: Department of Sociology, University of Gothenburg.
- Ulfsdotter Eriksson, Y, Svensson, L.G. (2009). *Yrkesstatus. En sociologisk studie av hur yrken uppfattas och värderas*. (Rapport nr 140 Sociologiska institutionen). Göteborg: Sociologiska institutionen, Göteborgs universitet.
- Ulfsdotter Eriksson, Y, Flisbäck, M. (2011). *Yrkestatus - Erfarenhet, identitet och erkännande*. Malmö: Liber.
- Winther Jørgensen, M. & Phillips, L. (2000). *Diskursanalys som teori och metod*. Lund: Studentlitteratur.

Elektroniska referenser

<http://knuff.se/>

<http://www.larartycket.se/>

[http://www.lararforbundet.se/web/ws.nsf/bilagor/574C3CA0609B6409C125784C004BBC9E/\\$FILE/rapport_lararloner_del6.pdf](http://www.lararforbundet.se/web/ws.nsf/bilagor/574C3CA0609B6409C125784C004BBC9E/$FILE/rapport_lararloner_del6.pdf)

<http://www.pedagogstockholm.se/Verkytyg/Sociala-medier-pa-natet/Blogga-pa-Pedagog-Stockholm/Larare-som-bloggar/>

<http://www.skl.se/press/debattartiklar/sa-kan-lararnas-status-hojas>

Artiklar

Amin m.fl. (2012, 17 oktober). Storsatsa på lärarna! Sydsvenskan. Hämtad 2012- 11- 17, från <https://web-retriever-info-com.ezproxy.ub.gu.se/services/archive.html?method=displayDocument&documentId=05085920121017BF350C0041474802BEC70CBBFB141A7A&serviceId=2>

Anderberg, S.(2011, 29 juli). Lärarna kränks och placeras i strykclass. *Dagens nyheter*. Hämtad 2012- 11- 17, från <https://web-retriever-info-com.ezproxy.ub.gu.se/services/archive.html?method=displayDocument&documentId=0509152011072932025026&serviceId=2>

Andersson, J. (2010, 22 mars). Tid att satsa på skolan. *Landskrona Posten*. Hämtad 2012- 11- 17, från <https://web-retriever-info-com.ezproxy.ub.gu.se/services/archive.html?method=displayDocument&documentId=05090120100322540542&serviceId=2>

Apoy, E. (2012, 5 november). Lärare är mitt drömyrke. *GP*. Hämtad 2012- 11- 17, från <http://www.gp.se/nyheter/debatt/friaord/1.1116620-larare-ar-mitt-dromyrke>
Bengtboe, E. (2012, 25 oktober). MUF vill ha en kunskapsskola. *Västervikstidningen*. Hämtad 2012- 11- 17, från <https://web-retriever-info-com.ezproxy.ub.gu.se/services/archive.html?method=displayDocument&documentId=0573312012102519368460&serviceId=2>

Björklund, J.(2011, 13 mars). Dags för läraren att åter ta plats i skolans kateder. *Dagens Nyheter*. Hämtad 2012- 11- 17, från <http://www.dn.se/debatt/dags-for-lararen-att-ater-ta-plats-i-skolans-kateder>

Bodsunder m.fl. (2012, 16 oktober). Stressen riskerar lärarnas hälsa. *Norrköpings Tidningar*. Hämtad 2012- 11- 17, från <https://web-retriever-info-com.ezproxy.ub.gu.se/services/archive.html?method=displayDocument&documentId=0573302012101619307641&serviceId=2>

Dagens Nyheter.(2011, 26 april). Den glömda läraren. *Dagens nyheter*. Hämtad 2012 -11 -12, från <http://www.dn.se/ledare/huvudledare/den-glomda-lararen>

Eclund m.fl. (2012, 22 oktober). Så kan vi höja statusen på läraryrket. *Göteborgsposten*. Hämtad 2012 -11- 17, från <https://web-retriever-info-com.ezproxy.ub.gu.se/services/archive.html?method=displayDocument&documentId=050802201210221046367&serviceId=2>

Fransson, B-U. (2012, 23 mars). Det verkliga hotet mot svensk skola. *Piteå Tidningen*. Hämtad 2012 -11- 17, från <https://web-retriever-info-com.ezproxy.ub.gu.se/services/archive.html?method=displayDocument&documentId=0573322012032318291125&serviceId=2>

Fransson, M. (2012, 20 oktober). Trygg i lärarrollen. Smålandsposten. Hämtad 2012 -11- 17, från <https://web-retriever-info-com.ezproxy.ub.gu.se/services/archive.html?method=displayDocument&documentId=0573162012102045BB33B341DE0274D585B38713ACA83C&serviceId=2>

Fröstberg, A.(2011, 2 december). "Får försöka vara den som är roligast för stunden". *Kvällsposten*. Hämtad 2012 -11- 17, från <https://web-retriever-info-com.ezproxy.ub.gu.se/services/archive.html?method=displayDocument&documentId=050911201112028483827&serviceId=2>

Herlog,N.(2012, 17 november). Lärarjobbet är en kamp för att få tiden att räcka till. *Hallands nyheter*. Hämtad 2012- 11- 17, från <https://web-retriever-info-com.ezproxy.ub.gu.se/services/archive.html?method=displayDocument&documentId=0508482012111779B4157D429C73BAD1B40895F19E4827&serviceId=2>

Högberg,K. (2012, 15 oktober). Lärare med auktoritet sökes! *Tidningen Ångermanland*. Hämtad 2012- 11- 17, från <https://web-retriever-info-com.ezproxy.ub.gu.se/services/archive.html?method=displayDocument&documentId=05737620121015FD311463970017909C8DA64114476BFD&serviceId=2>

Höglund, 2010, 14 december<https://web-retriever-info-com.ezproxy.ub.gu.se/services/archive.html?method=displayPDF&documentId=057316201001052XELUA1NRHE54HY0OL4BQX3Y10000101040G&serviceId=2>

Johansson, I. (2012 8 oktober). "Flumskolan" - en högpresterande skola med stort ansvar. *Sydöstran*. Hämtad 2012- 11- 17, från <https://web-retriever-info-com.ezproxy.ub.gu.se/services/archive.html?method=displayDocument&documentId=0571482012100825776D1475BEB14C60983E8F7BC0BD56&serviceId=2>

Johansson, K. (2012, 6 november). Behov att rensa bland lärares uppgifter – Skolan. Utredare sätter fokus på skolan. *Frykdalsbygden*. Hämtad 2012- 11- 17, från <https://web-retriever-info-com.ezproxy.ub.gu.se/services/archive.html?method=displayDocument&documentId=05708220121106D25C3277A17B86AB7FAE4F872F87ABA4&serviceId=2>

Jönsson, A. (2012, 1 november). Stämningen mer hotfull på skolorna. *City Helsingborg*. Hämtad 2012- 11- 17, från <https://web-retriever-info-com.ezproxy.ub.gu.se/services/archive.html?method=displayDocument&documentId=057157201211012DD0046A446DDA77C35A04647B255DBB&serviceId=2>

Kremer, L.(2012, 29 oktober). Ska barnen gå i mormors skola? Hallands nyheter. Hämtad 2012- 11- 17, från <https://web-retriever-info-com.ezproxy.ub.gu.se/services/archive.html?method=displayDocument&documentId=05084820121029426AC69DB0BDAF336E49F011775B9103&serviceId=2>

Nordqvist, R. (2012, 31 mars). Skolan avskräcker unga från att välja läraryrket. *Ena-Håbo Tidningen*. Hämtad 2012- 11- 17, från <https://web-retriever-info-com.ezproxy.ub.gu.se/services/archive.html?method=displayDocument&documentId=05084820121029426AC69DB0BDAF336E49F011775B9103&serviceId=2>

com.ezproxy.ub.gu.se/services/archive.html?method=displayDocument&documentId=0572662012033114B24A6AE3E9E980D74B202DA4C873F9&serviceId=2

Sandberg, M. (2010, 18 augusti). Svenskarna vill ha en tuff skola. *Aftonbladet*. Hämtad 2012-11-17, från <http://www.aftonbladet.se/nyheter/valet2010/article12430520.ab>

Sethson, S. (2012, 10 oktober). Ordning och reda i skolan. *Östersundsposten*. Hämtad 2012-11-17, från <https://web-retriever-info-com.ezproxy.ub.gu.se/services/archive.html?method=displayDocument&documentId=050816201210101301796&serviceId=2>

“Snorsom JKE”. (2011, 15 november). Behöver läraryrket bli mer attraktivt? *GT*. Hämtat 2012-11-17, från <https://web-retriever-info-com.ezproxy.ub.gu.se/services/archive.html?method=displayDocument&documentId=050909201109158449274&serviceId=2>

Strannegård, L. (2012, 14 augusti). Låt lärare ägna sig åt undervisning! *GP*. Hämtad 2012-11-17, från <http://www.gp.se/nyheter/debatt/1.424879-lat-lararna-agna-sig-at-undervisning>

Olsson, M. & Stigsson Michajlov, H. (2012, 30 oktober). Skolans vänner bör lyssna på Björklund. *Norrköpings Tidningar*. Hämtad 2012-11-17, från <https://web-retriever-info-com.ezproxy.ub.gu.se/services/archive.html?method=displayDocument&documentId=0573302012103019388115&serviceId=2>

Wahle G.(2012, 8 oktober). Läraravtalet ställer inte allt till rätta – SKOLAN. <https://web-retriever-info-com.ezproxy.ub.gu.se/services/archive.html?method=displayDocument&documentId=05731120121008087E17BF11579E79DCB303119E00DEC9&serviceId=2>

Wennblom, L. (2012, 26 oktober). Färre papper ska ge mer tid. *Skaraborgs Allehanda*. Hämtad 2012-11-17, från <https://web-retriever-info-com.ezproxy.ub.gu.se/services/archive.html?method=displayDocument&documentId=057089201210266792F3951E2F41E0581A55DC05779264&serviceId=2>

Zaremba, M. (2011, 12 april). ”Sverige har slutat undervisa”. Så förlorade lärare sitt yrke. Dagens nyheter. Hämtat 2012-11-25, från <http://www.dn.se/kultur-noje/sverige-har-slutat-undervisa-sa-forlorade-lararna-sitt-yrke>

Bloggar

Andersson Mägi Å. (2012, 31 oktober). Lärare ett yrke att älska ett yrke att fly [Blogginlägg] Hämtad från <http://www.nt.se/bloggar/bloggare.aspx?blogg=6209593>

Bergenstråhle, P. (2012, 13 maj). Glädje - # Lärartycket 6 [Blogginlägg]. Hämtat från <http://shpetter.wordpress.com/2012/05/13/gladje-larartycket-6/>

Edholm, L. (2012, 25 oktober). Studiero är viktigt i skolan [Blogginlägg]. Hämtad från <http://lottaedholm.wordpress.com/2012/10/25/studiero-ar-viktigt-i-skolan/>

Frisk, A-K.(2010, 13 september). Låt lärarna vara ifred, men tillsammans [Blogginlägg]. Hämtad från <http://annakarin.tumblr.com/post/1116593125/lat-lararna-vara-ifred-men-tillsammans>

Hultman Jakobsson, A. (2012, 19 maj). # Lärartycket nr 12 – Ensamstående lärare [Blogginlägg]. Hämtad från <http://frokenann.com/2012/05/19/larartycket-nr-12-ensamstaende-larare/>

Jensen, M.X.(2012, 12 oktober). Att lära utan lärare [Blogginlägg]. Hämtad från <http://minamoderatakarameller.blogspot.se/2012/10/att-lara-utan-larare.html>

Kant, J. (2012, 14 mars). Utarmningen av läraryrket – del 1 [Blogginlägg]. Hämtad från <http://johankant.wordpress.com/2012/03/14/utarmningen-av-lararyrket-del-1/>

Kant, J.(2012, 21 juni). Vissa lärare är bättre [Blogginlägg]. Hämtad från <http://johankant.wordpress.com/2012/06/21/vissa-larare-ar-battre/>

Kant, J.(2012, 12 augusti). Nu drar ett nytt läsår igång![Blogginlägg]. Hämtad från <http://johankant.wordpress.com/2012/08/12/nu-drar-ett-nytt-lasar-igang/>

Kroksmark, T. (2011, 14 december). Den unika lärarkompetensen [Blogginlägg]. Hämtad från <http://tomaskroksmark.se/2011/den-unika-lararkompetensen/>

Lindskoug, C.(2012, 10 maj). Lärartycket 3 [Blogginlägg]. Hämtat från <http://www.larartycket.se/2012/05/larartycket-3-camilla-lindskoug.html>

Nygård, K. (2012, 15 maj). Lärartycket 8 [Blogginlägg]. Hämtat från <http://www.larartycket.se/2012/05/larartycket-8-karin-nygards.html>

Strömberg, L.(2012, 27 september). Okunniga lärare?[Blogginlägg]. Hämtad från <http://fotolasse.se/index.php/samhalle/okunniga-larare.htm>

“Teacher”. (2010, 19 april). Klumpen i magen [Blogginlägg]. Hämtad från <http://vykortfrandromfabriken.blogspot.se/search/label/allvarligt%20talat>

Öhlin, M. (2010, 6 oktober). Vad är en bra lärare?[Blogginlägg]. Hämtad från <http://www.matsohlin.com/?p=92>